

**ZİHİNSEL ENGELLİ BİREY EBEVEYNLERİNİN
BEDEN EĞİTİMİ ve SPOR DERSLERİNE
KARŞI TUTUMLARI: MUŞ İLİ ÖRNEĞİ**

Seçkin KOŞAR

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI

Tez Danışmanı

Doç. Dr. Mehmet İLKİM

Yüksek Lisans Tezi -2021

**T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**ZİHİNSEL ENGELLİ BİREY EBEVEYNLERİNİN BEDEN
EĞİTİMİ VE SPOR DERSLERİNE KARŞI TUTUMLARI: MUŞ İLİ
ÖRNEĞİ**

Seçkin KOŞAR

**Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi**

**Tez Danışmanı
Doç. Dr. Mehmet İLKİM**

**MALATYA
2021**

İÇİNDEKİLER

ÖZET	vi
ABSTRACT.....	vii
SİMGELER ve KISALTMALAR DİZİNİ.....	viii
TABLolar DİZİNİ.....	ix
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu.....	2
1.2. Alt Problemler.....	2
1.3. Araştırmanın Amacı.....	2
1.4. Araştırmanın Önemi	3
1.5. Araştırmanın Varsayımları	3
1.6. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	3
2. GENEL BİLGİLER	5
2.1. Zihinsel Engelli Kavramı.....	5
2.2. Zihinsel Engelli Çocukların Sınıflandırılması	6
2.2.1. Hafif Derecede Zihinsel Engelliler	6
2.2.2. Orta Derecede Zihinsel Engelliler	7
2.2.3. Ağır Derecede Zihinsel Engelliler	7
2.2.4. Çok Ağır Derecede Zihinsel Engelliler	7
2.3. Zihinsel Engellilerde Beden Eğitimi ve Sporun Önemi	8
2.4. Otizm Spektrum Bozukluğu	9
2.5. Otizmin Belirtileri.....	10
2.6. Otizmin Teşhisi.....	11
2.7. Otizmin Türleri	12
2.7.1. Asperger Sendromu	12
2.7.2. Rett Sendromu	12
2.7.3. Adlandırılmayan Yaygın Gelişimsel Bozukluk (Atipik Otizm)	12
2.7.4. Çocukluğun Dezintegratif Bozukluğu	12
2.8. Otizmin Tedavisi.....	12
2.9. Otizimli Çocuklarda Beden Eğitimi ve Sporun Önemi	13
2.10. Down Sendromu	17
2.11. Down Sendromunun Teşhisi.....	18
2.12. Down Sendromunun Tedavisi	18

2.13. Down Sendromlularda Beden Eğitimi ve Spor.....	19
2.14. Serebral Palsi	19
2.15. Serebral Palsi Teşhisi.....	19
2.16. Serebral Palsi Tedavisi.....	20
2.17. Serebral Palsi ve Spor	20
2.18. Beden Eğitimi Dersinin Özel Amaçları	22
2.19. Spor ve Fiziki Etkinlikler Dersinin Özel Amaçları	22
2.19.1. Oyun, Spor ve Fiziki Etkinlikler Dersinin Özel Amaçları.....	23
2.20. Zihinsel Engelli Çocuğa Sahip Ebeveynlerin Duygu Durumları ve Eğitimdeki Rollerini	24
2.21. Tutum.....	25
2.22. Ebeveyn Tutumları	26
2.22.1. Demokratik Ebeveyn Tutumu.....	26
2.22.2. Otoriter Ebeveyn Tutumu	26
2.22.3. Koruyucu-İstekçi Ebeveyn Tutumu.....	26
2.23. Tutum ile Beden Eğitimi ve Spor ilişkisi.....	27
3. MATERYAL VE METOT	28
3.1. Araştırmanın Modeli.....	28
3.2. Evren ve Örneklem	28
3.3. Verilerin Toplanması	28
3.4. Verilerin İstatistiksel Analizi	28
4. BULGULAR.....	30
5. TARTIŞMA	42
6. SONUÇ ve ÖNERİLER	45
KAYNAKÇA.....	47
EKLER.....	53
EK-1. Özgeçmiş.....	53
EK-2. Anket Formu Kullanım İzni	54
EK-3. Anket Formu	55
EK-4. Etik Kurul Kararı.....	57

TEŞEKKÜR

Lisans eğitimim esnasında tanıdığım, öğretmenliğimi yaptığı süre boyunca bana güvenen ve beni yüksek lisans yapma konusunda destekleyen, takip eden ve geliştirmek ile kalmayıp yüksek lisans eğitimim süresinde her zaman yanımda olan, gerek akademik gerek ise kişisel olarak tecrübeleri ile beni geliştiren tez danışmanım saygıdeğer Doç. Dr. Mehmet İLKİM'a saygılarımla teşekkür ederim.

Değerli arkadaşlarım Barıő MORGAN, Sonay Serpil ALPDOĞAN ve Gökтуđ NORMAN'a desteklerinden dolayı teşekkür ederim.

Henüz çocukken spora olan ilgime her zaman destek olarak hayallerimi gerçekleőtirmemde büyük payı olan ve akademik hayatım boyunca her zaman beni destekleyen canım annem Gülüfer KOŞAR'a, hayallerimi gerçekleőtirdiđim zamanlarda daima yanımda olan, henüz lisans bölümüne hazırlanırken dahi hiçbir fedakarlıktan kaçmayan sevgili babam Basri KOŞAR'a ve abisi olmaktan gurur duyduğum can kardeőtim Hasan Etkin KOŞAR'a her zaman yanımda oldukları için teşekkür ederim.

Hayatıma girdiğinden beri her güzelliği mümkün kılan, akademik çalışmalarım boyunca bana her zaman destek olan ve hayatın her anında benimle beraber yürüyen güzel eőtım Esra Nur KOŞAR'a sevgilerimle teşekkür ederim.

ÖZET

Zihinsel Engelli Birey Ebeveynlerinin Beden Eğitimi ve Spor Derslerine Karşı Tutumları: Muş İli Örneği

Amaç: Bu araştırmanın amacı, zihinsel engelli birey ebeveynlerinin beden eğitimi ve spor derslerine karşı tutumlarını belirlemektir.

Materyal ve Metot: Bu araştırma, zihinsel engelli birey ebeveynlerinin beden eğitimi ve spor derslerine yönelik tutumlarının belirlenmesi amacıyla nicel araştırma yöntemlerinden betimsel tarama modeli kullanılarak yapılmıştır. Zihinsel engelli birey ebeveynlerinin beden eğitimi ve spor derslerine yönelik tutumlarının belirlenmesi için, Öncü ve Güven tarafından geliştirilen Beden Eğitimi Dersine Yönelik Ana-Baba Tutum Ölçeği kullanılmıştır.

Bulgular: Araştırmanın bulgularına göre, zihinsel engelli birey ebeveynlerinin beden eğitimi ve spor derslerine karşı tutumları yaş, eğitim durumu, aylık gelir ve çocuklarının cinsiyetleri değişkenlerine göre anlamlı farklılık bulunurken ($p<0.05$); cinsiyet değişkenine göre ise anlamlı farklılık bulunamadığı tespit edilmiştir ($p>0.05$).

Sonuç: Araştırmanın sonuçlarına göre zihinsel engelli birey ebeveynlerinin eğitim seviyeleri ile beden eğitimi ve spor derslerine yönelik tutumlarında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Bu sonuçtan yola çıkarak, ebeveynlerin eğitim durumlarının, beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumda önemli bir etken olduğu söylenebilir. Yine araştırmanın sonucuna göre, ebeveynlerin cinsiyetlerinin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumda etken olmadığı söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Beden Eğitimi ve Spor, Zihinsel Engelli, Tutum, Ebeveyn

ABSTRACT

Attitudes Of Parents With Intellectuel Disabilities Towards Physical Ecudation and Sports Lessons: Muş Example

Aim: The purpose of this study is based on the child of intellectuel disabled individuals parents and to determine their attitude towards sports lessons.

Material and Method: This research is based on the body of mentally disabled individuals parents. Quantitative research to determine their attitudes towards education and sports classes. It has been done by using descriptive scanning model. Mentally disabled individual to determine the attitudes of their parents towards physical education and sports classes, The Development Of A Parents Attitude Scale Towards Physical Education Class By Öncü And Güven Scale has been used.

Results: According to the findings of the study, the mentally disabled individual attitudes towards physical education and sports classes, age, educational status, monthly income and while there was a significant difference according to the gender variables of their children ($p < 0.05$), It was determined that there was no significant difference in terms of gender variable ($p > 0.05$).

Conclusion: According to the results of the study, mentally disabled individual's parents significant differences in education levels and attitudes towards pyhsical education and sports classes differences were found. Based on this result, the educational status of the parents. It can be said that it is an important factor in attitude towards physical education and sports lesson. It can be said that there is no factor in the attitude towards.

Keywords: Physical Education and Sports, Intellectuel Disabled, Attitude, Parents

SİMGELER ve KISALTMALAR DİZİNİ

- n** : Toplam
- x** : Puan Ortalaması
- s.s.** : Standart Sapma
- p** : Farklılık
- u** : Mann Whitney U Testi Sonucu
- S.O.** : Sıra Ortalaması
- S.T.** : Sıra Toplamı
- X²** : Ki Kare
- MEB** : Milli Eğitim Bakanlığı
- TL** : Türk Lirası

TABLULAR DİZİNİ

Tablo No	Sayfa No
Tablo 4.1. Araştırmaya katılan ebeveynlerin cinsiyet dağılımlarını gösteren tablo	30
Tablo 4.2. Araştırmaya katılan ebeveynlerin yaş dağılımları	30
Tablo 4.3. Araştırmaya katılan ebeveynlerin eğitim durumları	30
Tablo 4.4. Araştırmaya katılan ebeveynlerin çocuklarının cinsiyet dağılımı	31
Tablo 4.5. Araştırmaya katılan ebeveynlerin aylık gelir dağılımları	31
Tablo 4.6. Normallik testi sonuçları.....	32
Tablo 4.7. Araştırmada uygulanan ölçekte yer alan alt boyutların puan ortalamaları ve standart sapma oranları	33
Tablo 4.8. Araştırmaya katılan ebeveynlerin cinsiyet değişkenlerine göre beden eğitimi ve spor derslerine karşı tutumlarının incelenmesi	33
Tablo 4.9. Araştırmaya katılan ebeveynlerin yaş değişkenlerine göre beden eğitimi ve spor derslerine karşı tutumlarının incelenmesi	35
Tablo 4.10. Araştırmaya katılan ebeveynlerin eğitim durumları değişkenlerine göre beden eğitimi ve spor derslerine karşı tutumlarının incelenmesi.....	37
Tablo 4.11. Araştırmaya katılan ebeveynlerin çocuklarının cinsiyetleri değişkenlerine göre beden eğitimi ve spor derslerine karşı tutumlarının incelenmesi.....	39
Tablo 4.12. Araştırmaya katılan ebeveynlerin gelir durumları değişkenlerine göre beden eğitimi ve spor derslerine karşı tutumlarının incelenmesi.....	40

1. GİRİŞ

Çalışmanın konusu Muş ilinde yer alan resmi özel eğitim okullarındaki ebeveynlerin beden eğitimi ve spor kapsamında yer alan derslere karşı tutumlarının araştırılmasıdır. Çalışmanın evrenini Muş ilinde bulunan bütün resmi özel eğitim okullarının (özel eğitim ve rehabilitasyon merkezleri hariç) öğrenci velileri oluşturmaktadır. Bu okullar; Muş Özel Eğitim Uygulama Okulu, Muş Ali Kuşçu Özel Eğitim Uygulama Okulu (3. Kademe) ve Muş Özel Eğitim Uygulama (1. Ve 2. Kademe) Okulu'dur. Bu okulların bilgisi Muş İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden alınmıştır.

Spor etkinlikleri, zihinsel engelli çocukların olumsuz özelliklerin üstesinden gelecek dinamikleri içerisinde barındıran ve bu yönüyle bir rehabilitasyon aracı olarak düşünülebilecek etkili bir mekanizmadır. Sosyal entegrasyon olanakları ve aktif bir yaşam biçimi içinde olma, yalnızlık kaygısının azaltılmasında da katkıda bulunabilir (1). Bu açıdan bakıldığında zihinsel engelli bireylerin beden eğitimi ve spor derslerine katılımlarının gelişimleri açısından önemli bir etken olduğu anlaşılmaktadır.

Koparan, yaptığı çalışmada 'Engellilerde yapılacak olan düzenli spor aktiviteleri ister Beden Eğitimi ve Spor dersi olsun, ister belirli dönemlerde açılan rekreatif amaçlı spor okulları olsun hepsi engellilerin kendilerine yetebilen sağlıklı ve mutlu bireyler olmalarını sağlayacak düzenlemelerdir.' sonucuna varmıştır (2).

Beden eğitimi ve spor derslerine katılımında ailelerin etkisini Güven ve Öncü, 'Çocukların beden eğitimi ve spor aktivitelerine katılımı, büyük ölçüde anne-babalarının konuya olan bakış açısıyla ilgilidir. Ailelerin bu konudaki yaklaşımı, çocuklarının bu aktivitelere katılıp katılmamaları noktasında neredeyse en belirleyici unsurdur. Bazı aileler, beden eğitimi ve sporun çocuk gelişimi ve sosyalleşme süreci üzerindeki olumlu etkisinin bilincinde olup çocuklarının bu aktivitelere katılımını desteklerken çoğu aile ise; çocuklarının bu faaliyetlere katılımına sıcak bakmamaktadır.' şeklinde açıklamışlardır (3). Bu sonuçtan da yola çıkarak çalışmamızın sonucunda yapılacak önerilerin zihinsel engelli öğrencilerin beden eğitimi ve spor derslerine katılımlarının artmasını sağlayarak daha sağlıklı ve mutlu bireyler olması konusunda eğitime katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Literatürü incelediğimiz zaman, ebeveynlerin beden eğitimi ve spor derslerine yönelik tutumları ile ilgili birçok çalışma yapıldığı ve ebeveyn tutumlarının özellikle zihinsel engelli öğrenciler için önemini yer aldığını görmekteyiz. Bu çalışmada da literatürdeki mevcut çalışmalardan esinlenerek zihinsel engelli birey ebeveynlerinin farklı değişkenlere göre beden eğitimi ve spor derslerine yönelik tutumlarında farklılıklar olup olmadığı araştırılmıştır.

1.1. Problem Durumu

Zihinsel engelli birey ebeveynlerinin beden eğitimi ve spor derslerine karşı tutumlarında farklı değişkenlere göre anlamlı farklılıklar var mıdır?

1.2. Alt Problemler

- Araştırmaya katılan zihinsel engelli birey ebeveynlerinin, beden eğitimi ve spor derslerine karşı tutumlarında cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar var mıdır?
- Araştırmaya katılan zihinsel engelli birey ebeveynlerinin, beden eğitimi ve spor derslerine karşı tutumlarında yaş değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar var mıdır?
- Araştırmaya katılan zihinsel engelli birey ebeveynlerinin, beden eğitimi ve spor derslerine karşı tutumlarında eğitim durumları değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar var mıdır?
- Araştırmaya katılan zihinsel engelli birey ebeveynlerinin, beden eğitimi ve spor derslerine karşı tutumlarında çocuklarının cinsiyetleri değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar var mıdır?
- Araştırmaya katılan zihinsel engelli birey ebeveynlerinin, beden eğitimi ve spor derslerine karşı tutumlarında aylık gelir değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar var mıdır?

1.3. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, zihinsel engelli öğrencilerin ebeveynlerinin beden eğitimi ve spor derslerine karşı tutumlarının bilimsel yöntemler ile belirlenmesidir. Araştırmanın sonucunda, zihinsel engelli öğrencilerin ebeveynlerinin beden eğitimi

dersine karşı tutumları demografik bilgiler ile karşılaştırılacaktır. Yapılan bu analizler sonucunda, zihinsel engelli öğrencileri ebeveynlerinin beden eğitimi ve spor derslerine karşı tutumlarının hangi düzeyde olduğunun belirlenmesi ve bu sonuçlar ışığında öneriler sunulması amaçlanmıştır.

1.4. Araştırmanın Önemi

Literatür incelemesi yapıldığında, beden eğitimi ve spor derslerinin zihinsel engelli öğrencilerin sosyal, fiziksel ve ruhsal gelişimlerinde önemli bir etken olduğu gözlemlenmiştir. Yine literatür taraması yaptığımızda, özellikle zihinsel engelli öğrencilerin eğitimlerinde ailenin önemli bir rolü olduğu da görülmektedir.

Çalışma sonucunda elde edilen veriler ışığında yapılacak önerilerin, literatüre önemli bir katkı sağlayacağı ve zihinsel engelli öğrencilerin ebeveynlerinin beden eğitimi ve spor derslerine karşı tutumlarına olumlu katkılar sağlayacağı düşünülmektedir. Ebeveynlerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının gelişmesi ile beraber, zihinsel engelli öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine aktif katılımlarının artması beklenmektedir. Yapılan bu çalışmanın, konu ile ilgili literatüre katkı sağlayacağı beklenmektedir.

1.5. Araştırmanın Varsayımları

Yapılan bu çalışmanın varsayımları şu şekildedir:

- Araştırmaya katılan zihinsel engelli öğrenci ebeveynlerinin ölçekte yer alan sorulara doğru ve samimi cevaplar verdikleri varsayılmıştır.
- Araştırma örnekleminin, evreni temsil edeceği varsayılmıştır.
- Araştırmada kullanılan ölçekte yer alan maddelerin, katılımcı ebeveynler tarafından anlaşılır olduğu varsayılmıştır.

1.6. Araştırmanın Sınırlılıkları

Yapılan bu araştırmanın sınırlılıkları şu şekildedir:

- Yapılan bu araştırma, 2020-2021 eğitim öğretim yılı ile sınırlıdır.

Yapılan bu araştırma, Muş ilinde bulunan özel eğitim okullarında (Muş Özel Eğitim Uygulama Okulu, Muş Ali Kuşçu Özel Eğitim Uygulama Okulu (3. Kademe) ve

Muş Özel Eğitim Uygulama (1. ve 2. Kademe) Okulu) yer alan öğrenci ebeveynleri ile sınırlıdır.

- Yapılan bu araştırma, 2020-2021 eğitim öğretim yılında okula aktif devam eden zihinsel engelli öğrenci ebeveynleri ile sınırlıdır.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Zihinsel Engelli Kavramı

Zihinsel engel; bireyin zekasının açıkça ortalama altında bulunmasıyla birlikte, bireyin akranlarına göre iletişim becerileri, toplumsal entegrasyon ve kendi kendine yetebilme gibi durumlarında gecikme bulunmasıdır (4).

Zihinsel engelli çocukların entelektüel işlevsellikleri ortalama değerleri çok altındadır. Bireye yapılan IQ testinde 70 veya altında dereceye sahip olan bireyler zihinsel engelli olarak kabul edilmektedirler. Bebeklerde ise entelektüel işlevlere bakılır ve bu entelektüel işlevsellikleri klinik yargıya göre ortalamanın önemli ölçüde altında yer aldığı durumlarda zihinsel engelli sınıfına dahil edilebilirler (5).

Zihinsel engelli bireyler içinde buldukları sosyal toplumda yaşına göre uyum işlevlerinde eşzamanlı yetersizliklerden

- İletişim
- Öz bakım
- Ev hayatı
- Sosyal beceriler
- Kendi kendini yönlendirebilme
- Eğitim becerileri
- İş hayatı
- Güvenlik
- Sağlık
- İş hayatı gibi özelliklerden en az ikisinde sorun yaşamaktadırlar (6).

Zihinsel engelli çocukların zihinsel gelişimleri akranlarına göre çok daha ağır bir hızda ilerlemektedir. Bu sürecin gecikmesinde, bir duruma odaklanabilmelerinde ve etkileşim göstermelerinde gecikme olması da önemli bir etkidir. Öğrenebilme

konusundaki seviyelerinin geride kalmış olması nedeniyle akranlarına göre daha geç zihinsel gelişim gösterirler. Bu durumlara ek olarak olguları soyutlaştırma konusunda problem yaşamaktadırlar (7).

Zihinsel engelli çocuklar, tüm engel grupları arasında sayısal olarak en fazla olan grubu oluştursalar da toplumda yeterince bilinmemektedirler. Üstelik zihinsel engellilere karşı kalıplaşmış bazı ön yargılar beslenmektedir. En bilinen ve yaygın ön yargı ise zihinsel engelli bireyler için yapılacak bir şey olmadığıdır (8).

2.2. Zihinsel Engelli Çocukların Sınıflandırılması

2.2.1. Hafif Derecede Zihinsel Engelliler

Hafif zihinsel engelli bireyler tüm zihinsel engelli bireylerin %85'ini oluştururlar. Eğitilebilir sınıfta yer aldıklarından eğitilebilir zihinsel engelliler olarak da tanımlanabilirler. Hafif derecede zihinsel engelli çocukların akranlarından görünürdü fark edilebilecek eksiklikleri bulunmamaktadır. Bu sebeple de okul çağına gelene kadar ayırt edilemeyebilirler. Hafif derecede zihinsel engelli çocukların bazı özellikleri aşağıda verilmiştir:

- Hafif derecede zihinsel engelli bireyler öz-bakım becerilerini kendileri karşılayabilirler.
- Yön bilgisine sahiplerdir ve evden dışarı çıkıp yeniden evlerine gelebilirler.
- Günlük konuşma dilinde kendilerini ifade eder ve konuşabilir fakat soyut kavramları tartışamazlar.
- Okuma-yazma ve sayısal dersleri de öğrenebilirler.
- İletişim araçlarını kullanabilirler.
- Yaşadıkları ortamlardaki basit düzeyli günlük işleri yerine getirebilirler.
- Karmaşık olmayan iş alanlarında çalışarak kendi geçimlerini sağlayabilirler (9).

2.2.2. Orta Derecede Zihinsel Engelliler

Zeka dereceleri puanlaması 35-40 ile 50-55 arasındaki bireyler orta derecede zihinsel engelli olarak kabul edilmektedir. Orta derecede zihinsel engelli bireylerin zeka yaşları 6 ile 8,5 yaşları arasındadır. Orta derecede zihinsel engelli çocukların birçoğu okula başlayana kadar gecikmeli bir hızla gelişirler. Orta derecede zihinsel engelli çocuklar büyüdükçe akranlarından birçok alanda geride kalır. Bu alanlardan bazıları, zihinsel, sosyal ve fiziksel becerilerdir. Bu çocuklar genellikle kaynaştırma eğitimi olmadan özel eğitim sınıflarında eğitim öğretim görmektedirler. Basit derecedeki gereksinimlerini çok düşük bir yardım alarak veya yardımsız bir şekilde gerçekleştirebilirler. Basit düzeyde okuma öğrenebilirler. Başlangıç düzeyince akademik beceriler ile öz bakım ve mesleki bir eğitime alınmaları gereklidir. Korunmalı olan iş yerlerinde meslek icra edebilirler. Bu çocuklara kişisel danışmanlık hizmetleri verildiğinde iyi sonuçlar alınabilmektedir (10).

2.2.3. Ağır Derecede Zihinsel Engelliler

Zeka derecesi puanlaması 20–25 ile 35–40 arasındaki bireyler ağır derecede zihinsel engelli olarak kabul edilmektedir. Bu derecedeki zihinsel engelli çocuklar genelde doğum ve sonrasında fark edilmektedirler. Ağır derecedeki zihinsel engelli çocuklara konuşma ve dil problemleri de eşlik etmektedir. Zeka yaşları yaklaşık 3,5 ile 6 yaş arasındadır. Kişisel ihtiyaçlarını gözetimle bağımsız yapabilmektedirler. Ağır derecedeki zihinsel engelliler günlük sosyal yaşamlarını devam ettirecek iletişim becerilerini ve bunun yanında basit motor becerilerini de kazanabilmektedirler. Paranın nasıl değerlendirileceğini bilemezler fakat önemli olduğunu kavrayabilmektedirler. Uzun düz yazıları okuyamamalarına rağmen basit kelimeleri tanıyacak düzeye gelebilmektedirler. Önceden ağır derecedeki zihinsel engelli çocukların eğitimlerinde genellikle öz bakım becerileri ağırlıklı bir program uygulanmışsa da gelişen yöntemlerle beraber bu gruba dahil çocukların öğreneceklerine inanılmayan birçok konuda aslında eğitim alıp geliştirebilecekleri görünmektedir (10).

2.2.4. Çok Ağır Derecede Zihinsel Engelliler

Çok ağır derecede zihinsel engelli çocuklara başka engel durumlarının eşlik etme ihtimalleri gözle görülür derecede yüksektir. Günlük konuşma dilinden sadece sınırlı sözcükleri kullanarak iletişim kurarlar. Gramer kurallarına uyararak konuşmaları beklenmez. Yaşlılarından daha büyük yaşlarda öğrenebilmek şartıyla kısmen tuvalet

alışkanlığı edinebilirler. Çok karmaşık olmadıkça kendi kıyafetlerini kendileri giyinebilirler (9).

2.3. Zihinsel Engellilerde Beden Eğitimi ve Sporun Önemi

Zihinsel öğrenme yetersizliği olan çocuklar beden gelişimleri yönünden diğer çocuklardan fazla bir farklılık göstermezken motor becerileri yönünden belirgin bir farklılık gösterirler. Bunun nedeni engelleri, fizyolojik yapıları ile çevrelerinde gerekli hareket ve egzersiz ortamı yakalayamamış olmalarıdır. Bu nedenle okullardaki Beden Eğitimi dersi zihinsel öğrenme yetersizliği olan öğrenciler için daha önemlidir. (11).

Engelli bireylerin sportif faaliyetlere katılımları günlük rutinleri ve aile içi etkileşim güçlerinin gelişmesinde kritik bir öneme sahiptir. Uygulanan bir çalışmada aktif spor yapan engelli çocukların mutlu olduğu ve streslerinin azalarak mutlu oldukları görülmüştür. Buna ek olarak daha düzenli bir uykuya sahip oldukları ve aile içi etkileşimlerinin daha kuvvetli olduğu görülmüştür (12).

Engelli bireylerin spora katılımları;

- İhtiyaçları olan hareketleri sağlamak,
- Sosyal hayattan soyutlanmış hayatlarını geliştirmek,
- Başarma duygusunu tatmaları,
- Sosyal entegrasyon şansı verilmesi,
- Başarılı olan ve katılım sağlayan öğrenci ebeveynlerinin çocuklarının başarabileceklerine inanmalarını sağlamak
- Sağlıklı bir hayat alışkanlığı kazandırmak,
- Çocukların akademik eğitimlerine destek olmak ve rehabilitasyon süreçlerini desteklemek,
- Yarışmacı sporlara katılabilme yeteneği olan çocukları keşfederek çocukların maksimum performans ve yeterliliklerine ulaşabilmelerine yardımcı olması açısından büyük önem taşımaktadır.

Yukarıda verilen maddelerden de yola çıkarak beden eğitimi ve sporun öğrenciler üzerinden etkisi ortaya konulmuştur. Bu sebeplerden ötürü de engelli bireylerin spora katılımları özel eğitimde vazgeçilmez bir önem taşımaktadır. (13)

Sonuç, yaptığı çalışmasında elde ettiği verilerin ışığında egzersizlerin zihinsel engelli bireylerin öfkelerini kontrol etmesinde etkili olduğunu belirtmiştir. Yine sporun, tüm toplumda olduğu gibi zihinsel engelli bireyler için de olumlu etkilerinin olduğu belirtilmiştir. Zihinsel engelli bireylerin sosyal entegrasyonlarının geliştirilebilmesi için sporun hayatlarındaki yerinin artırılması gerektiği, doğru bir tespit olacaktır (14).

Zihinsel engelli çocuklar çevreyi tanımadan önce kendi vücutlarını tanımalıdırlar. Zihinsel engelli çocukların vücutlarını tanımaları için beden eğitimi ve spor dersi yardımcı olmaktadır. Beden eğitimi ve spor uygulamaları ile vücudunu tanıyan çocuk güven kazanacak ve çevresini tanımaya hazır hale gelecektir. Çünkü zihinsel engelli çocukların önemli sorunlarından olan yeteneklerine olan güvensizliği ile çevrenin de güven duymama sorunudur. Zihinsel engelli çocuklar bu sebeplerden dolayı ortaya koyabilecekleri pek çok performansı istenen seviyede gösteremezler. Birçok farklı etkeni içinde bulunduran beden eğitimi ve spor etkinlikleri zihinsel engelli çocukların kendi yeteneklerinin ve becerilerinin farkına varmalarına katkı sağlayabilmektedir (15).

Zihinsel engelli çocuklar için beden eğitimi ve sporun önemli olduğunu düşünen eğitimciler özellikle genel gelişimlerini daha da ilerletmek amacıyla programlarda beden eğitimi ve spora yer vermektedir. Sınıf öğretmenlerinin de eşliğinde haftada iki-üç kez beden eğitimi aktiviteleri gerçekleştirilebilir. Aynı zamanda sınıf öğretmenleri diğer derslerde de beden eğitimini tamamlayıcı etkinlikler düzenleyebilirler (15).

2.4. Otizm Spektrum Bozukluğu

Otizm spektrum bozukluğu sosyal iletişim ve sosyal etkileşim ile ilgili zorluklar, davranışlarda ve faaliyetlerde tekrarlayan ve sınırlı kalıplarla karakterize edilen bir nörogelişim bozukluğuna denir (16). Otizm bir engel ya da özürülükten ziyade bir farklılık olarak belirtilebilmektedir (15)

Otizm spectrum bozukluğu iletişim ve sosyal zorluklara neden olan gelişimsel bir bozukluktur. Otizm spektrum bozukluğuna sahip bireyleri çoğu zaman görünüş olarak diğer insanlardan ayıran hiçbir şey yoktur. Ancak otizm spektrum bozukluğuna

sahip bireyler diğer birçok insandan farklı şekilde iletişim kurabilir, etkileşim kurabilir, davranabilir ve öğrenebilirler (5).

Otizm spektrum bozukluğuna sahip bir bireyin en dikkat çeken özellikleri, karşılıklı iletişimin ve çok basit düzeyde bile zihinsel köprü kurulamamasıdır. Otizm spektrum bozukluğuna sahip bireylerin karşılıklı iletişim ve göz teması kurmamasının ilk fark edilen belirti olması bu tespiti güçlendiren en büyük durumdur. Diğer insanlara karşı tepkisiz kalabilmekte ve onları cansız eşyalar gibi görebilmektedirler. Gerçek bir etkileşim ihtiyaçları bulunmaz. Zorunlu ihtiyaçlarını konuşarak ifade etmekten çok ağlayarak ya da elinden tutup götürerek ifade etmektedirler. Bu davranışlar daha çok ocuk konuşmaya başlamadan önce ortaya çıkmaktadır. Otizmin erken farkedilmesi sonuç olarak bu tür durumları azaltabilmek açısından önemlidir (15).

2.5. Otizmin Belirtileri

Otizimli kişiler genellikle sosyal, duygusal ve iletişim becerileriyle ilgili sorunlar yaşarlar. Belirli davranışları tekrarlayabilirler ve günlük aktivitelerinde değişiklik istemeyebilirler. Otizimli birçok insanın da farklı öğrenme, dikkat etme veya olaylara tepki verme yolları vardır. Otizm belirtileri erken çocukluk döneminde başlar ve tipik olarak bir kişinin hayatı boyunca sürer.

Otizimli'li çocuklar ve yetişkinler şu davranışları sergiler:

- Başkalarıyla ilişki kurmada sorun yaşar veya başkaları fazla ilgi göstermezler.
- Gz temasından kaçınır ve yalnız kalmak isterler.
- Başkalarının duygularını anlamakta ya da kendi duyguları hakkında konuşmakta güçlük çekerler.
- Sadece kendi istediklerinde kucaklaşırlar.
- İnsanlar onlarla konuşurken farkında değil gibi görünüp diğer uyarıcı seslere yanıt verirler.
- İnsanlarla çok ilgilenirler ancak onlarla nasıl konuşulacağını, oynanacağını veya nasıl ilişki kurulacağını bilmezler.
- Onlara söylenen kelimeleri veya cümleleri tekrarlar.

- Tipik kelimeleri veya hareketleri kullanarak ihtiyaçlarını ifade etmekte güçlük çekerler.
- Rol yapma oyunları oynayamazlar.
- Eylemleri birçok kez tekrarlarlar.
- Bir rutini değiştiğinde uyum sağlama konusunda sorun yaşarlar.
- Ortamda bulunan ses, koku, tatlara alışılmadık tepkiler verirler.
- Daha önce sahip oldukları becerileri kaybederler (5).

Otizmin bazı klinik belirtileri:

- Çevresindeki oyuncak veya eşyalar ile ilgilenmeme
- Dil ve konuşma gelişiminde gecikme
- Davranış problemleri
- Duyu sorunları
- Epilepsi
- Otistik gerileme (regresyon) (15).

2.6. Otizmin Teşhisi

Otizm spektrum bozukluğunun teşhis edilmesi, kan testi vb. tıbbi testler kullanılmadığından kolay olmayabilmektedir. Uzmanlar tanı koyabilmek için bireyin gelişimsel sürecini ve davranışlarını incelerler (5).

Teşhis süresince uygulanacak 3 adımdan ilki olan gelişimsel izleme, bireyin zaman içerisinde nasıl büyüyüp geliştiğini, oyun, öğrenme, konuşma, davranış ve hareket etmede tipik gelişimsel özellikleri taşıyıp taşımadığını gözlemler. Gelişim izlemeye ebeveynler ve yakın çevre katılabilir. İkinci adım olan gelişimsel tarama ise bireyin nasıl geliştiğine daha yakından inceler. Bu yöntemde ebeveynlere çocukları hakkında bir test veya anket uygulanır. Gelişimsel tarama için dil, hareket, düşünme, davranış ve duygusal özelliklerin de yer aldığı gelişimsel özellikleri içeren anketler veya kontrol listeleri uygulanmaktadır. Son izleme yöntemi olan kapsamlı gelişimsel

değerlendirmede ise çocuğun veya bireyin gelişimsel özelliklerinin beklenen seviyelerde olup olmadığına bir uzmanın kontrol etmesine gerek olup olmadığı belirlenir. Uzmanla ihtiyaç duyulması halinde uzman tarafından daha derin gözleme ve kontrol listeleri uygulanmaktadır (5).

2.7. Otizmin Türleri

2.7.1. Asperger Sendromu

Asperger sendromu, hayatın birçok alanında birey için sıkıntıya neden olan bir durumdur. Akranları ile iletişimde sorun, duygusal karşılıksızlık, jest ve mimiklerde bozulma ile sosyal ortamlara girememe problemleri ortaya çıkabilecek bazı durumlardır. Asperger sendromlu çocukların dil gelişiminde ise ciddi bir gecikme olmamaktadır (6).

2.7.2. Rett Sendromu

Rett sendromu tarihi çok yeni olan bir zeka sendromudur. Doğumda kafa çevresi ve ilerleyen 5 ay süresince psikomotor gelişimleri normal seyretmektedir. Bu süreçten sonra ise 4 yaşına kadar kafa büyümesi yavaşlamaktadır. Aynı zamanda koordinasyonlarında da bozukluk görülmektedir. Daha çok kız çocuklarını etkileyen ve yaşamın ilk 5 yılı işlev kaybının yıkıcı olduğu nörogelişimsel bir bozukluktur. İlk 5 yıldan sonraki ilerleyiş seyri ise durağandır (6).

2.7.3. Adlandırılmayan Yaygın Gelişimsel Bozukluk (Atipik Otizm)

Sözel ya da sözel olmayan iletişim becerilerinde bir sorun olmasına karşın diğer tanı kategorilere dahil edilemeyen durumlar bu kategoriye dahil edilmektedir. Bu kategori atipik otizmi de kapsamaktadır (6).

2.7.4. Çocukluğun Dezintegratif Bozukluğu

Bu bozukluğa sahip çocuklarda ilk 2 yaşlarında iletişim, sosyal beceriler ve uyumsal davranışlarda ortaya çıkan normal olmayan bir gelişim söz konusu değildir. 10 yaşına kadar ise sözel iletişim ve algılama, sosyal beceriler, mesane ile bağırsak kontrolü ve motor becerilerin önemli seviyede kaybedilmesi söz konusu olabilmektedir (6).

2.8. Otizmin Tedavisi

Otizm spektrum bozukluğu üzerine yapılan müdahaleler sosyal iletişimlerini geliştirmeye ve tekrarlayan hareketlerin azaltılmasına odaklanmaktadır. Bunların yanında mesleki ve konuşma terapisi ve daha büyük yaşlarda ise sosyal beceri eğitimi ile ilaç tedavileri bireye yardımcı olabilmektedir. Tedavinin en iyi sonucu vermesi açısından bireyin yaşına ve farklılıklarına bağlı olarak değiştirilebilmektedir (17). Otizm spektrum bozukluğunda uygulanan tedavi yöntemleri aşağıda ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır.

İletişim ve Davranışsal Tedavi Yöntemleri: Amerikan Pediatri Akademisi ve Ulusal Araştırma Birliği raporlarına göre otizm spektrum bozukluğuna sahip çocuklara en fazla etki eden yaklaşımlar çocukları organize eden ve aile kontrolünün yanı sıra yönlendiren yaklaşımlardır (18). Bu yaklaşımlardan bazıları aşağıda belirtilmiştir;

- Uygulamalı Davranış Analizleri
- Yardımcı Teknolojiler
- Gelişimsel, Bireysel ve İletişimsel Farklılıklara Dayalı Yaklaşımlar
- İş Terapileri
- Sosyal Beceri Eğitimi
- Konuşma Terapileri (5).

Diyet ve Beslenmeye Dayalı Yöntemler: Bu müdahale yöntemi otizm spektrum bozukluğuna sahip bireyin beslenme alışkanlıklarının düzenlenmesine dayanmaktadır. Bu müdahale bazı yiyecek türlerini beslenmesinden çıkarıp vitamin ve mineral takviye edilmesini destekler. Bazı ebeveynler beslenme alışkanlıklarının çocuklarında fark yarattığını belirtmektedirler (5).

İlaç Tedavisi: Otizm spektrum bozukluğunu tedavi ederek iyileştirebilecek hiçbir ilaç henüz geliştirilememiştir. Bununla beraber bazı ilaçlar bireylere odaklanamama, anksiyete ve depresyon ve kendine zarar verebilecek nöbetler konusunda yardımcı olabilmektedir (5).

2.9. Otizimli Çocuklarda Beden Eğitimi ve Sporun Önemi

Günümüzde otizmlı bireylerin sosyal hayata uyum sağlamaları, yaşı ve gelişimlerine uygun hareketler sergileyebilmeleri, yaşlılarıyla kolay iletişim kurabilmeleri anlamında katılacakları sosyal faaliyetler ve bu faaliyetlere katılım sayesinde elde edecekleri sosyalleşme düzeyleri son derece önem arz etmektedir (19).

Otizmlı çocuklar genellikle dar bir sosyal çevrede yetişirler. Bu nedenden dolayı iyi bir iletişim kuramaz ve akranlarına kıyasla sosyal ve fiziksel olarak yeterince gelişemeyebilirler. Otizmlı çocuklar bu hareketsiz ve dar çevreye ek olarak kullandıkları tedavilerden dolayı da ilerleyen yaşlarda iskelet ve kas sisteminde yetersizlik ve obezite ve diğer birçok hastalıkla başa çıkmak zorunda kalabilmektedirler. Aynı zamanda aerobik dayanıklılıklarının eksik kalması sebebiyle çok hareketli olabilmekle beraber bu hareketleri uzun süreye yaymada sorun yaşamaktadırlar. Bu sebeplerden ötürü yoğun enerji harcanan esnadaki enerji miktarı ve güç kontrolü otizmlı çocuklar açısından önemli konulardandır (20).

Sporun otizmlı çocuklarda spor ve hareketin yararları;

- Eklem ve kaslarının beklenen düzeyde kullanımı konusunda gelişim sağlar
- Vücut dili ve mimiklerini kontrol edebilme kabiliyetlerini geliştirir.
- Bilişsel becerilerini geliştirir.
- Vücut denge ve koordinasyonlarını geliştirir.
- Vücudunun ve merkezi sinir sisteminin gereksinimi olan uyarıcıları egzersiz ve spor sayesinde aktif hale getirir.
- Sosyal entegrasyonu için gereklidir.
- Sosyal ve duygusal gelişimlerini artırır.
- Sporun içerisinde yer alan adrenalin, çocuğun duygu dünyasını genişletir ve eğlenceli hale getirir.
- Yarışma, kazanma ve kaybetme duyguları gelişmelerine katkıda bulunur.

Spor ve fiziksel aktivitelerde öğrendiklerini günlük hayata aktarırlar

- Yaşam sevinçleri ve istekleri artar.
- Spor sayesinde kişilik gelişimleri hızlanır ve topluma entegre olma süreçleri kısılır
- Öz bütünlüğü sağlar ve vücudunu daha iyi tanır
- Kaliteli bir yaşam sürmelerini destekler
- Oyunlara oynama becerileri gelişir
- Etkileşimde bulunma becerilerini geliştirir
- Akranları ile iletişimlerini iyileşir
- Dikkat sürelerini arttırır.
- Kavrama kabiliyetleri gelişir
- Bağımsız hareket etmelerine yardımcı olur.
- Motorik beceri ve koordinasyon geliştiren etkinlikler faydalı olmaktadır.
- Otizmlili çocuklarda sıkça rastlanan hiperaktiviteyi kontrol eder
- Yeni aktiviteler planlayamadıklarından sürekli boş zamanlarını aynı etkinliklerle monotonlaştırmalarına karşı spor, otizmlili çocuklar için etkinlik oluşturur.
- Obeziteye yatkın olduklarından spor ile bu tehdidin önüne geçilir
- Tüm yoğun programlara rağmen bazen sosyal-iletişimsel alanda sorunları devam eden otizmlili çocukların sportif alanda, özel beceriler kazanması kendi özgüveni ve ailenin duygusal yeterliliği yönünden olumlu katkıları bulunmaktadır (21).

Hareket temelli spor aktiviteleri, son yıllarda özel eğitim programları içinde yer alan ve otizmlili bireylerin yaşamlarını kolaylaştıran önemli bir rehabilitasyon aracıdır. Otizmlili bireyler spor faaliyetleri ile bedensel ve çevresel olarak farkındalık kazanmalarına neden olmaktadır. Spor aktiviteleri bu bireylerin yaşam kalitelerini arttırarak daha fazla motive olmalarını sağlamaktadır. Aynı zamanda oyun 20

formatındaki sportif faaliyetlerle elde edilen en önemli kazanımlardan bazıları, göz temasından kaçınma ve steryotipik hareketlerdeki tekrar durumlarının ortadan kaldırılmasında oyun formatındaki spor aktivitelerinin olumlu sonuçları olabilmektedir (22).

Yürüyüş yapmak, koşmak, bisiklete binmek, paten kaymak vb. faaliyetler fiziksel aktivitenin içerisinde yer almaktadır. Fiziksel aktivite ile kişi psikolojik ve fizyolojik pek çok rahatsızlıktan korunabilir. Düzenli yapılan fiziksel aktiviteler kas gücünü ve dayanıklılığını arttırmaktadır. Fiziksel aktivite metabolizmayı hızlandırır ve kişinin aşırı kilo almasını veya ideal kilosunu korumasına yardımcı olur. Kemik yapısını korur ve kalp rahatsızlıklarının önüne geçmektedir (23).

Fiziksel aktivite sağlıklı bireyler için olduğu gibi zihinsel engelli ve gelişimsel bozukluğa sahip bireyler içinde büyük önem taşımaktadır. Zihinsel engelli bireylerde benlik kaygısı, özgüven, sosyalleşme ve başarı duygusunun yaşanmasında genellikle sportif etkinliklerin diğer alanlara göre daha yararlı olduğu belirtilmektedir. Zihinsel gelişimleri ile birlikte toplum içinde iyi ilişkiler kurabilmelerinin sağlanması için fiziksel aktiviteler önerilmektedir (24).

Otizmlili çocuklarda görülen;

- Dikkat problemleri ve sınırlı ilgi alanlarının bulunması,
- Göz kontağı kurmaktan kaçınmaları,
- İletişimi başlatma ve sürdürme problemleri,
- Sosyal becerilerinde yetersizlikler,
- Akranları ile diyalog kurma ve arkadaşlık edinme, arkadaşlığı sürdürmede sınırlılık durumları,
- Akranları ile oyun oynamada ilgisizlik ve etkinliklere katılmakta isteksizlik durumları otizmlili çocukların her yönden olumsuz etkilenmelerine yol açmaktadır. Bu durum ise fiziksel yönden çocukların daha pasif bir yaşam sürmelerine sebep olmaktadır (25). Otizmlili bireylerin, kendilerini kontrol etmede zorluk, genelleme yapamama ve zamanlama da sorunlar yaşaması, motivasyonlarının hep düşük olması ve yetersiz motor fonksiyonları

nedeniyle, bütünleşik fiziksel aktiviteye katılımları genel olarak güçtür. OSB tanısı olan bireyler, kaba ve ince motor becerilerde önemli derece de yetersizlikler sergileyebilmektedir. Bu yetersizlikler onların kaba motor beceri gerektiren grup oyunları ve etkinliklerine katılımlarını engelleyebilmektedir. Bu engeller, motor alanda planlama problemleri, kas oranlarının zayıflığı veya duysal 21 işleyişle alakalı olabilmektedir (26).

2.10. Down Sendromu

Down sendromu, kişinin fazladan bir kromozoma sahip olduğu bir durumdur. Kromozomlar bir bebeğin anne karnından itibaren vücudunun oluşum ve gelişiminde belirgin rol üstlenmektedirler. Kromozomlar genetik bilgilerle donanmışlardır ve hücrelerin gelişimleri için gereklidirler. Kromozomların içerisinde bulunan DNA hücrelerinin içerisinde ise genler bulunmaktadır. Genler, birçok kalıtsal veriyi içerirler. Tipik bir bebek 46 kromozom ile doğarken, down sendromuna sahip bebeklerde 21. kromozomun bir tane fazladan bulunması ile toplam 47 kromozom bulunur. Tıbbi olarak bu duruma trizomi denir ve down sendromu aynı zamanda trizomi 21 olarak da adlandırılır. Down sendromuna neden olan durum ise henüz bilinmemektedir.

Down sendromlu bireylerin bazı yaygın fiziksel özellikleri aşağıda verilmiştir;

- Özellikle burun köprüsünde olmak üzere basık bir yüzleri vardır
- Gözleri çekiktir ve badem şeklini andırmaktadır
- Boyunları kısadır
- Küçük kulaklara sahiptirler
- Dilleri ağızlarından çıkma eğilimindedir
- Dilleri konuşma becerilerini olumsuz etkileyecek ölçüde büyüktür
- Burunları normalden daha küçük olabilmektedir
- Eklem birleşim noktaları normalden daha esnek olabilmektedir
- Göz irislerinde beyaz küçük lekeler bulunabilmektedir

- Elleri ve ayakları biraz daha küçüktür
- Avuç içindeki kıvrımları tek çizgi şeklindedir
- Kas tonusları biraz daha zayıf olabilmektedir
- Daha kısa boyludurlar (27).

2.11. Down Sendromunun Teşhisi

Down sendromunu hamilelik sırasında tespit edebilmek için iki test türü bulunmaktadır. Bunlar tarama testleri ve teşhis testleridir. Tarama testi bebek henüz anne karnındayken down sendromlu olma olasılığı hakkında bilgi verir ama kesin bir tanı sağlamaz. Ancak anne ve bebek için tarama testi yapmak daha güvenlidir. Teşhis testi bir bebeğin down sendromlu olup olmayacağını tespit eder. Bu test anne ve bebek için daha riskli olabilir. Tarama ya da teşhis testleri, down sendromunun bir bebek üzerindeki etkisini tam olarak bilemez ve tahmin edemez. Tarama testleri, genellikle annenin kanındaki bazı maddelerin miktarını ölçen kan testi ve ultrason resminden oluşur. Teşhis testleri, genellikle down sendromu teşhisinin doğruluğunu anlamak için pozitif sonuç alınmış tarama testi sonrasında gerçekleşir. Teşhis testi türleri; koryon villus örnekleme, amniyosentez ve perkütan göbek kanı örneklemesidir (27)

2.12. Down Sendromunun Tedavisi

Down sendromu ömür boyu süren bir durumdur. Ancak doğumdan hemen sonra olabilecek en kısa zamanda başlayan yardımlar ile fiziksel ve entelektüel özellikleri geliştirilebilir. Bu yardımların amacı çocukların ulaşabilecekleri en yüksek potansiyellerine ulaşabilmelerini sağlamaktır. Down sendromlu çocuklar ekstra ilgi ve yardıma ihtiyaç duyabilmekle beraber eğitimlerin de yardımıyla akranlarının arasına dahil olabilirler (27).

Down sendromlu çocukların kendine has özellikleri dışında, hipotoni ile başlayan ve bireyde bilişsel gelişimin gecikmesi ile beraber zeka geriliğine neden olabilen rahatsızlıkları bulunabilir. Down sendromlu bireylerin ek rahatsızlıkları olabilen bilişsel gerileme, bağışıklık sistemi zayıflığı ve kalp ve kan rahatsızlıklarını önlemek için tedaviler geliştirilmelidir. Bunlarla beraber down sendromlu bireylerin ömürlerinin uzaması açısından yapılacak çalışmalarda bireyi etkileyecek faktörlerin

anlaşılması büyük bir önem taşımaktadır. Ancak bu şekilde bir tedavi ve önleme stratejisi geliştirilebilecektir (27).

2.13. Down Sendromlularda Beden Eğitimi ve Spor

Down sendromlu bireylerle yapılan bir çalışmada, bir koşu bandı aracılığı ile belirli sayıda adım atma çalışması hedeflenmiş ve bu çalışma başarılı olmuştur. Koşu bandı aracılığıyla down sendromlu çocuklara yapılan bu çalışmanın sonuçları, koşu bandında yürüyüş ve adımların down sendromlu çocuklarda bireysel yürüyüş becerisinde oluşabilecek gecikmeleri azalttığını göstermiştir. Koşu bandında haftada 5 gün ve günde 8 dakikalık bu yürüyüş eğitimi, down sendromlu çocukların ayakta durma, desteksiz yürüme gibi gelişimsel becerileri üzerinde pozitif etki sağlamıştır (28). Bu çalışma down sendromlu çocuklar için beden eğitimi ve spor ile fiziksel aktivitenin önemli olduğu konusunda sonuçlar vermiştir. Yine Down sendromlu çocuklar ile uygulanan bir başka programda ise çocuklara ailenin de yardımıyla kişiselleştirilmiş fiziksel egzersizler uygulanmıştır. Bu çalışma süresince aile uygulanan egzersizden başarı elde ettiklerini belirtmişler ancak yoğun programda zorluk yaşandığını belirtmişlerdir. Sürece koşu bandı ve kuvvet antrenmanları ile devam edildikten sonra spor ve fiziksel aktivitenin dayanıklılık ve kilo kontrolü konusunda down sendromlu çocukları geliştirdiği bildirilmiştir (29). Down sendromlu çocuklar ile ilgili yapılmış sportif etkinlik çalışmalarına bakıldığında down sendromlu erkek ve kız çocukların sportif etkinliklere düzenli bir şekilde katılım gösterdiklerinde sosyal becerilerinin, bu sportif etkinliklere katılmayan down sendromlu çocuklara göre daha gelişmiş olabileceği belirtilmiştir. Bu etkilerinin dışında sportif etkinliklerde yer alan farklı durumlar da down sendromlu çocukların farklı gelişim yönlerine pozitif etki etmektedir. Yapılan yine bu alandaki çalışmada, sportif etkinliklerin down sendromlu çocukların sosyal entegrasyonları üzerinde önemli bir katkısı olduğu belirtilmiştir (30).

2.14. Serebral Palsi

Serebral palsi; bireyin doğru bir duruş pozisyonu ile hareket etme ve dengesini etkileyen bir bozukluk olarak tanımlanmıştır (31). Yine bir başka tanımda serebral palsi; bireyin beyinde gelişen kalıcı bir hasar ile hareketlerini meydana getirebilme özelliklerinde meydana gelen bir kısıtlayıcıdır (32).

2.15. Serebral Palsi Teşhisi

Tam bir teşhis elde edebilmek adına terminolojik özelliklerin maksimumuna yönelik inceleme gerçekleştirilmelidir. En önemli özellikler bütünü motor becerilere dair özelliklerdir. Motor özellikler incelendikten sonra vücudun bu sorun ile ilgili olabilecek kısımları detaylı bir şekilde incelenmelidir. Bireyin motor becerileri, duyuşal, duygusal, görsel, konuşma ve işitme ile ilgili durumu incelenmeli ve ortaya koyulmalıdır. Bir cerrahın incelemesi sonucunda yapısal bir hastalık tanımlaması yapılmalıdır. Açıklandığı gibi serebral palsinin teşhisi bireyin bütün yönlerinin dikkatli ve ayrıntılı bir şekilde incelenmesi ile gerçekleşmektedir (33).

2.16. Serebral Palsi Tedavisi

Serebral palsinin henüz bilinen bir kalıcı tedavisi bulunmamaktadır. Ancak erken başlanan bir program ile serebral palsiye sahip bireylerin yaşam kaliteleri iyileştirilebilmektedir. Bu programı, sağlık uzmanlarından oluşan bir ekip çocuk ve aile ile ortak hareket ederek düzenlerler. Ameliyat, konuşma terapileri ve fizik rehabilitasyon gibi tedavi yöntemleri beraber kullanılarak daha iyi sonuçlar alınabilmektedir. Bu planlamalardan önce mutlaka bir uzman görüşü alınmalıdır (31).

Serebral palsiye sahip bireylerde malnütrisyon, ilk zamanlarda baş göstererek bir süre sonra progresyon gösterir. Bu sebepten ötürü, diyet ve nütrisyonel durumun gözlemlenerek test edilmesi ilk bir yıla kadar her ay tek sefer, ikinci seneden itibaren ise her yıl iki kez kontrol edilmelidir. Eğer yapılan bu çalışmalar neticesinde şüphe uyandıran bir durumun olması halinde en kısa süre içerisinde tedavi aşamasına başlanmalıdır. Bu süreç boyunca doktor, beslenme uzmanı, aile ve yakın çevrenin ortak çalışması gerekmektedir (34).

2.17. Serebral Palsi ve Spor

Serebral palsili bireyleri tedavi eden terapist ve hareket bilimciler, sınırlı terapi sürelerini, yalnızca kısıtlı etkiye sahip olan yaklaşım ve programların yerine daha etkili olduğu kanıtlanan egzersiz programlarıyla değiştirerek potansiyellerine ulaşmalarını sağlayabilirler. Buna ek olarak serebral palsili bireylerin yaşam tarzlarına sürekli aktiviteyi yerleştirecek ve buna yardımcı olacak daha fazla yol bulunması gereklidir. Aktivite, mümkün olduğunca doğal ve günlük ortamlarda gelişmelidir. Tüm bunlara ek olarak, durumu daha ağır olan bireyler için uygun ekipmanlar ile daha yoğun bir program uygulanabilir (35).

Serebral palsili çocuklar için havuz ve spor salonunda gerçekleşen birleşik programlı bir egzersiz programının çocukların solunum fonksiyonları ve su ile oryantasyon becerilerini geliştirmesinin muhtemel olduğunun ortaya çıktığı bir çalışma yapılmıştır. Bu tür programların çocukların zindeliklerine, hareket ve motor fonksiyonlarına olan etkilerinden dolayı uygulanan programlara dahil edilmesi tavsiye edilir. Uygulanan egzersiz programlarının etkilerini görebilmek amacıyla aerobik kapasite, anaerobik kapasite ve kaba motor fonksiyonlarının ölçülebilir (36).

Serebral palsili çocuklar için yapılan çalışmada, spastik çocuklar ile güce dayalı çalışmalar ile beraber aktivite sayısı artırılarak serebral palsili bireylerin serbest zaman aktivitelerine katılım sağlamaları konusunda olumlu sonuçlar alınmıştır. Burada unutulmaması gereken ise serebral palsili çocuklar için kuvvet gibi çalışmalar yapılırken bir klinisyenden mutlaka destek alınmalı ve kişiye özgü egzersiz ve egzersiz ekipmanları kullanılmalıdır. Bu tarz çalışmalar serebral palsili bireyler ve aileleri için en iyi sonucu alma konusunda rehberlik eder ve en iyi sonuçları almalarını sağlar (37).

Özetleyecek olursak, sonuçlar ümit verici gibi görülmekte, serebral palsili ergenlerde ve çocuklarda uzun vadede kardiyorespiratuar kondisyonunu ve kas gücünü arttırmada bu alanda çok başarılar elde edilememiştir. Müdahale sonrasında kardiyorespiratuar zindelik ve kas gücünde meydana gelen kısa vadeli gelişmeler, uzun vadede sağlığını etkilediği yahut gelişmiş fonksiyonel yeteneklere dönüştüğü varsayımı çıkaramayız. serebral palsili çocukların, ergenlerin ve ailelerin, günlük yaşantılarına fiziksel aktivite olarak orta ve şiddetli seviyedeki aktiviteleri dahil etmelerini zorlaştıran çeşitli faktörler vardır (38).

Yapılan bir çalışmanın sonucu, düşük kardiyorespiratuar kondisyonlu serebral palsili çocukların merkezi yağlanma, kan basıncının yüksek oluşu ve yüksek vücut kitle indeksine sahip olduğunu gösterir. Orta ya da hafif aktivite ile değil, şiddetli fiziksel aktivite ile kardiyorespiratuar uygunluğu pozitif ilişkilidir. Bu konuda sağlık uzmanlarının, kardiyorespiratuar kondisyonu ve bu popülasyonun ilişkili kardiyometabolik risk profilini daha iyi hale getirebilmek için güçlü aktiviteye katılımı teşvik etmesi gerekir (39).

Bu popülasyonda, yeterli fiziksel ve psikolojik rehabilitasyon, nörolojik değişiklikler sonucunda ürettiği potansiyel sınırlamaları azaltmayı amaçlamada önemli bir rol oynar. Bu bağlamda, serebral palsili hastalarda fiziksel egzersiz, onların motor

anatomisini, bağımsızlığını ve sosyal katılımını güçlendirmek için önemli bir araç haline gelmiştir. İleriki yıllarda daha fazla potansiyele sahip stratejilerden biri olarak değerlendirilmelidir. Bu çalışmadaki, fiziksel egzersizin serebral palsili kişileri nasıl etkileyebileceğini göstermeyi amaçlamaktadır (40)

2.18. Beden Eğitimi Dersinin Özel Amaçları

“Beden Eğitimi dersiyle, bireylerin motor becerilerinin gelişimi yanında sosyal yeterliliklerinin ve olumlu benlik gelişimlerinin sağlanması amaç edinilmiştir. Bu ders engelli bireylerin etkinliklere katılarak hareket etmekten zevk almalarına, eğlenme ve başarıma ihtiyaçlarının karşılanmasına imkân sağlamaktadır. Zihinsel öğrenme yetersizliği olan çocuklar beden gelişimleri yönünden diğer çocuklardan fazla bir farklılık göstermezken motor becerileri yönünden belirgin bir farklılık gösterirler. Bunun nedeni engelleri, fizyolojik yapıları ile çevrelerinde gerekli hareket ve egzersiz ortamı yakalayamamış olmalarıdır. Bu nedenle okullardaki Beden Eğitimi dersi zihinsel öğrenme yetersizliği olan öğrenciler için daha önemlidir. Düzgün ve iyi bir duruş kazanmaları amaçlanır.

1. İyi duruş alışkanlığını kazanır.
2. Sporla ilgili temel bilgi, beceri, tavır ve alışkanlıklar kazanır.
3. İş birliği içinde çalışma, birlikte davranma alışkanlığı kazanır.
4. Sosyal gelişimini sağlayan tavır ve alışkanlıklar kazanır.
5. Vücut sistemlerini güçlendirir ve geliştirir.
6. Sinir, kas ve eklem koordinasyonunu geliştirir.
7. Sporun sağlığa yararlarını kavrayarak boş zamanlarını sportif faaliyetler ile değerlendirmeye istekli olur” (41).

2.19. Spor ve Fiziki Etkinlikler Dersinin Özel Amaçları

“Spor ve Fiziki Etkinlikler Dersi Öğretim Programı’nın amacı öğrencileri günlük yaşam aktiviteleri sırasın- da kullanacakları hareket yetkinliği, aktif ve sağlıklı hayat becerileri ile birlikte bireysel ve sosyal becerilerini de geliştirerek yetişkinlik dönemi yaşama hazırlanmalarını sağlamaktır. Bu amaç doğrultusunda, Spor ve Fiziki Etkinlikler dersini alan öğrencilerin aşağıdaki program çıktularına ulaşmaları beklenmektedir:

1. Doğru duruş alışkanlığı geliştirir.
2. Temel ve birleştirilmiş hareket becerilerini uygular.
3. Çeşitli spor dallarına yönelik çalışmalara katılır.
4. Ritim ve müzik eşliğinde çeşitli fiziksel etkinlikler yapar.
5. Hareket becerileri ile ilgili kavramları fiziksel etkinlik, oyun ve spor alanlarında kullanır.
6. Sağlığını korumak ve geliştirmek amacıyla fiziksel ve sportif etkinliklere düzenli olarak katılır.
7. Bayram, kutlama ve törenlere çeşitli fiziksel etkinlikler ile katılır.
8. Fiziksel ve sportif etkinlikler yoluyla bireysel becerilerini geliştirir.
9. Fiziksel ve sportif etkinlikler yoluyla sosyal becerilerini geliştirir” (42).

2.19.1. Oyun, Spor ve Fiziki Etkinlikler Dersinin Özel Amaçları

“Oyun, Spor ve Fiziki Etkinlikler Dersi Öğretim Programı’nın amacı öğrencileri günlük yaşam aktiviteleri sırasında kullanacakları hareket yetkinliği, aktif ve sağlıklı hayat becerileri ile birlikte bireysel ve sosyal becerilerini de geliştirerek II. kademeye hazırlanmalarını sağlamaktır. Bu amaç doğrultusunda, Oyun, Spor ve Fiziki Etkinlikler dersini alan öğrencilerin aşağıdaki program çıktularına ulaşmaları beklenmektedir:

1. Doğru duruş alışkanlığı geliştirir.
2. Temel ve birleştirilmiş hareket becerilerini geliştirir.
3. Basit kurallı oyun, spor ve fiziki etkinliklere katılır.
4. Ritim ve müzik eşliğinde fiziksel etkinlikler katılır.
5. Hareket becerileri ile ilgili kavramları çeşitli fiziksel etkinliklerde kullanır.
6. Sağlığını korumak ve geliştirmek amacıyla oyun, spor ve fiziki etkinliklere düzenli olarak katılır.
7. Bayram, kutlama ve törenlere fiziksel etkinlikler ile katılır.
8. Oyun, spor ve fiziki etkinlikler yoluyla bireysel becerilerini geliştirir.
9. Oyun, spor ve fiziki etkinlikler yoluyla sosyal becerilerini geliştirir” (43).

2.20. Zihinsel Engelli Çocuğa Sahip Ebeveynlerin Duygu Durumları ve Eğitimdeki Rollerini

Anne ve babalar yani ebeveynler zihinsel engelli çocukların en yakınındaki bireylerdir. Zihinsel engelli çocuklar, diğer engel gruplarına nazaran ebeveynlerine zihinsel özellikleri dolayısıyla bağımlı yaşamaktadırlar. Zihinsel engelli çocuğu olan ebeveynlerin, çocuklarının fiziksel, bilişsel, sosyal ve psikolojik yönden etkileyen aktiviteleri ve özellikle beden eğitiminin bu konudaki önemini bilmeleri, bağımlı yaşayan çocuklarını yönlendirme açısından büyük önem taşımaktadır (44).

Bu çocukların hem doğup yaşadıkları ev ortamları hem de okul, özel sınıflar ya da merkezlerdeki yaşam biçimleri epeyce farklıdır. Normal gelişim gösteren çocuklara nazaran en az kısıtlayıcı ortamların sağlanması çok önemlidir. Bu amaç ile aile ortamı ve ailenin temel fikirleri çocuğun gelişimini etkileyecektir. Bütün bunların yanında anne baba psikolojik dayanıklılığı korumak zorundadır. Günlük hayat mücadelesini ve çocuğunun gelişmesi amacıyla fazlaca mücadele edecektir. Bu durum hayat kalitesini etkileyebilmektedir (45).

Özel gereksinimli çocuğun yaşı ne olursa olsun anneler her dönemde sosyal desteğe gereksinim duyabilmektedir. Etkili bir sosyal destek hem annelerin kendi sağlığı hem de çocukların gelişimi açısından önem arz etmektedir. Kendisinin yalnız ve çaresiz kalmadığını hisseden anne, kendi yaşamından doyum aldığı için öbür aile bireyleri ile de daha doğru iletişime girebilmektedir. Engel hakkında bilgi ve yardım alan anne, bu problemleri durumla daha kolay baş edebilmektedir. Bu sayede özel gereksinime sahip çocuğun hem ruhsal hem de gelişimsel gereksinimleri yerine getirilerek, gelişimi sekteye uğramamaktadır. Özel gereksinimli birey, eğitiminde varabileceği en son noktaya daha rahat ve kolay bir durumda ulaşırken anneler de çocukları hakkında daha bilinçli hale gelerek beklentileri bu doğrultuda gerçekleştirebilirler (46).

Zihin engelli bireylerin ailelerine verilecek psikolojik ve akademik yardımlar ailenin ihtiyaçlarınınca belirlenebilir. Bu yardımlar, ailelerin mevcut durumlarına en iyi şekilde uyum kazanabilmelerine yardımcı olacaktır. Bunun yanı sıra kendilerine ve ebeveyni oldukları bireylere karşı duygu ve düşüncesini anlamalarına, çocuklarını yeterli ve yetersiz yönleri ile kabul etmelerini sağlayacak, bireyin engeli ve becerileri hakkında bilgi sahibi olmalarına yardımcı olacaktır. Bu gruplar anne ile babaların

birbirlerine karşı duygusal ve sosyal açıdan yaklaşmalarına ve yalnız olmadıklarını fark etmelerine yardımcı olacaktır. Bunun sayesinde, ebeveynlerin yaşadıkları karamsarlık ve umutsuzluk, yerini başarılı olma, özgüven umut ve iyimser bir bakış açısına bırakarak, çocuklarının engel durumuna uyum uyum sağlamaları konusunda yardımcı olacaktır. Uyumlarını sağlayan anne babaların, çocuklarının yetersizlikleri ile baş etmede daha başarılı oldukları unutulmamalıdır (45).

2.21. Tutum

Tutum, bireyin söz konusu olgu, vaziyet ve duruma yönelik olumlu ya da olumsuz duruş göstermesidir (46).

Bir derse yönelik geliştirilecek tutum ile o dersin verimliliği arasında doğru bir orantı vardır. Bu açıdan tutum, dersleri öğrenme açısından büyük bir önem taşımaktadır. Derslerin ne kadar ilgi çekici olduğu, konuların günlük hayata yakınlığı ve pozitif geri bildirimler olumlu bir tutum sergilenmesi için önemli etkenlerdir (47).

Tutum kavramı ile ilgili bazı önemli etken ve özellikler aşağıda verilmiştir.

1. Tutumlar sonradan edinilirler.
2. Tutumlar kısa vadeli olmaktan ziyade uzun vadelidirler.
3. Tutum, bireylerin dış dünyayı anlamlandırmasını sağlamakta ve aktif öğrenme ile şekil aldığından dolayı kişi ile nesnelere arasında bir bağ kurdukmaktadır.
4. Tutum, birey ile nesne arasındaki bağın kurulmasından sonra gerçekleştirdiği bir taraf olma durumu akılda yer edinir.
5. Tutum, nesnelere birbiri ile kıyaslanması ile olumlu veya olumsuz olarak ortaya çıkmaktadır.
6. Kişisel tutumlar, toplumsal tutumların oluşmasına öncülük etmektedir.
7. Tutum, bir reaksiyon verme durumudur.
8. Tutum, olumlu veya olumsuz reaksiyonlar ve hareketler ortaya çıkarabilmektedir (48).

2.22. Ebeveyn Tutumları

Velilerin çocuklara karşı göstermiş oldukları tutum ve davranışlar farklı şekillerde sınıflandırılabilirler.

2.22.1. Demokratik Ebeveyn Tutumu

Demokratik ebeveyn tutumu, çocukların kişisel gelişiminin sağlıklı bir şekilde ilerlemesi açısından en ideal tutum şeklidir. Bu tutum şeklinde ebeveynler, çocuklarına koşulsuz bir sevgi ile saygı göstermektedirler. Çocuklarını herhangi bir koşula bağlı kalmadan ve başarılı oldukları ya da söyleneni yerine getirdikleri için değil de bir birey oldukları için sever ve değerli görürler. Demokratik ebeveynler tarafından büyüyen çocuklar da bu sevgi ve değeri daima hissederler. Demokratik tutuma sahip ebeveynler, birbirlerine ve çocuklarına tutarlı davranışlar sergilerler. Çocuklarını sürekli kendilerini ifade etmeleri konusunda güçlendirirler. Bununla beraber çocukların sorumluluk bilinçleri de oluşur (49).

2.22.2. Otoriter Ebeveyn Tutumu

Otoriter ebeveyn tutumunda esas olan şey itaat etmektir. Otoriter ebeveynler için velisi oldukları çocukların kişisel istek ve ihtiyaçları, gelişim düzeyleri, bireysel özellikleri önemli bir yer tutmamaktadır. Otoriter ebeveynler için önemli olan şey, çocuklarına söyledikleri davranışları yerine getirmeleridir. Otoriter ebeveynlere toplumda sıkça rastlanmaktadır. Otoriter ebeveynler, söz hakkını çocuklarına bırakmak yerine tüm kararları kendileri almaktadırlar (50).

2.22.3. Koruyucu-İstekçi Ebeveyn Tutumu

Aşırı koruyucu ve istekte bulunan ebeveynler, çocuklarını normalden daha fazla kontrol altında tutarlar ve aşırı ilgi gösterirler. Bu tutumu sergileyen ebeveynler, çocuklarının daima kendi himayeleri altında olmalarını istemektedirler. Ayrıca bu tutuma sahip ebeveynler çocukları ile ilgili tüm kararları bizzat kendileri alır ve çocuklarına kendi kararları ile ilgili söz hakkı tanımamaktadırlar. Çocuklarının haklarını da genelde sadece kendileri savunma halindedirler. Çünkü bu ebeveynler, aşırı koruyucu ve müdahaleci bir tutumdadırlar. Bunlar rağmen bu tutumdaki ebeveynler, kendilerini çocukları için birçok fedakarlığı düşünmeden yerine getiren ebeveynler olarak tanımlanmaktadır. Ebeveynler, çocuklarının haklarını elbette korumalıdır ancak bu durum çocuklarının gelişimlerini engelleyecek düzeylerde olmamalıdır (50).

Bu tip tutumu sergileyen ebeveynler genelde anneler olmaktadır. Bunun nedenleri; annenin çocukluk çağında olumsuz deneyimler yaşamış olması, ebeveynlerinden yeterince ilgi ve sevgi görmemiş olmaları, daha önce düşük yapmış olması ya da çocuğunu kaybetmiş olması veya geç çocuk sahibi olmasıdır. Bir diğer sebep ise, evliliklerinin iyi bir şekilde yürümemesidir. Annenin, evliliğinde kendini yalnız hissetmesi ve huzursuz olabilmesi de sebeplerden bir tanesidir (51).

2.23. Tutum ile Beden Eğitimi ve Spor ilişkisi

Bireylerin, sağlıklarının, hareketli yaşam ile yaşamsal denge durumlarının korunabilmesi ve yerine getirilebilmesi için çalışma düzenleri ve alanlarının, beslenmelerinin ve tutumlarının ve egzersizlerinin kontrollü olması gerekmektedir. Egzersiz ve aktivitelere katılım, tutum ve kararlılık gibi etkenler, ilgili spora karşı olumlu bir tutum geliştirilmesine, genel sağlık durumuna ve genel gelişimlerine olumlu katkılar sağlamaktadır (52).

Spor, toplumların sosyal etkileşimleri ve gelişimleri, modernleşmeleri ve çağdaş düşünebilmeleri üzerinde büyük bir önem taşımaktadır. Bu sebeplerden ötürü de devletler, bireylerin sportif etkinlik ve faaliyetlerden yararlanabileceği tesis ve alt yapı hazırlayarak, vatandaşların kişisel sağlıklarını sportif aktivite ve egzersizler ile koruyup spora karşı olumlu tutumlar geliştirmelerine imkan tanımaktadırlar (53).

Beden eğitimi ve spor dersleri, diğer dersleri tamamlayıcı bir ders olarak önümüze çıkmaktadır. Sürekli değer kazanan sporun temeli olan beden eğitimi ve spor dersleri diğer alanların ayrılmaz bir parçası konumundadır. Bu derslerin en önemli gayeleri, öğrencilerin spor ve fiziksel aktivitelere karşı olumlu tutumlar geliştirmelerini sağlamaktır. Beden eğitimi ve spor derslerine karşı olumlu bir tutum sergileyen bireylerin, kişilik gelişimleri dolaylı olarak artmakta ve bu öğrenciler hayatlarında başarılı olmaktadır (54).

3. MATERYAL VE METOT

Araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, verilerin toplanması ve istatistiksel analizlerin teknikleri ile ilgili bilgiler bu bölümde yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, zihinsel engelli birey ebeveynlerinin beden eğitimi ve spor derslerine karşı tutumlarının belirlenmesi amacıyla nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeli kullanılarak yapılmıştır. Nicel araştırma, elde edilen bulguların sayısal olarak ifade edilerek ölçülebilir hale gelmesi ve araştırmanın hipotezlerinin test edilmesidir.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, Muş ilinde bulunan resmi özel eğitim okullarının (4) (özel eğitim ve rehabilitasyon merkezleri hariç) öğrenci velileri oluşturmaktadır. Evrende yer alan toplam ebeveyn sayısı 200'dür. Araştırma evreninin çok büyük olmamasından dolayı örneklem alma yoluna gidilmemiştir.

3.3. Verilerin Toplanması

Araştırmada, zihinsel engelli birey ebeveynlerinin beden eğitimi ve spor derslerine yönelik tutumlarının belirlenmesi için, Öncü ve Güven tarafından geliştirilen Beden Eğitimi Dersine Yönelik Ana-Baba Tutum Ölçeği kullanılmıştır. Kullanılacak olan ölçeğin geçerlik ve güvenilirliği ile ilgili E. Öncü ve Ö. Güven yaptıkları çalışmada 'Measure of Sampling Adequacy) değeri 0.91, Barlett Testi de anlamlı (3839.69) bulunmuştur ($p < 0.001$). ve 'Ölçekteki 21 madde için Cronbach Alpha 0.90, Spearman Brown iki yarı test korelasyon katsayısı da ölçeğin tümü için 0.76'dır.' bilgilerini vermişlerdir (2). Bu ölçekte 21 madde 4 faktöre dağılmış bir şekilde analiz edilecektir. Bilgilerinin saklı tutulacağı katılımcılara önceden bildirilecektir. Velilerin yaşları, cinsiyetleri, velisi oldukları öğrencilerin cinsiyetleri, eğitim düzeyleri ve gelir düzeyleri olan parametrelerden oluşan kişisel bilgileri istenecektir (55).

3.4. Verilerin İstatistiksel Analizi

Araştırmada elde edilen veriler SPSS 22.00 programı kullanılarak analiz edilmiştir. İlk olarak, kullanılacak istatistiksel tezlere karar vermek amacıyla verilerin

normal dağılım gösterip göstermedikleri incelenmiştir. Bu normallik testinde Kolmogorow-Smirnov testi kullanılmıştır. Normallik değerlerinde $p > 0.05$ değerleri esas alınmıştır. Tablo 4.6’da belirtildiği gibi veriler normal dağılım göstermediğinden, en fazla 2 değerşkeni olan grupların analizinde Mann-Whitney u testi, en az 3 değerşkeni olan gruplar için Kruskal-Wallis testi uygulanmıştır. Kruskal-Wallis testi sonrasında hangi gruplar arasında anlamlı farklılıklar olduğunu anlamak amacıyla sabit bir yöntem olmadığından tercihen Mann-Whitney u testi yapılmıştır.

4. BULGULAR

Bu bölümde araştırmada elde edilen verilerin istatistiki analiz sonuçları tablolar halinde verilmiştir.

Tablo 4.1. Araştırmaya katılan ebeveynlerin cinsiyet dağılımlarını gösteren tablo

Ebeveynlerin Cinsiyetleri	n	%
Erkek	87	50
Kadın	87	50
Toplam	174	100

Araştırmaya katılan ebeveynlerin cinsiyet dağılımlarına ilişkin istatistik sonuçlarını incelediğimiz zaman ebeveynlerin n=87'sinin erkek, n=87'sinin kadın olmak üzere toplam n=174 katılımcıdan oluştuğu görülmüştür.

Tablo 4.2. Araştırmaya katılan ebeveynlerin yaş dağılımlarını gösteren tablo

Yaş	n	%
28-35	29	16.7
36-43	60	34.5
44-51	44	25.3
52-59	33	19.0
60 ve üzeri	8	4.6
Toplam	174	100

Araştırmaya katılan ebeveynlerin yaş dağılımlarına ilişkin veriler yukarıdaki tabloda belirtilmiştir. Elde edilen analiz sonuçlarına göre n=29 katılımcının 28-35 yaş aralığında, n=60 katılımcının 36-43 yaş aralığında, n=44 katılımcının 44-51 yaş aralığında, n=33 katılımcının 52-59 yaş aralığında ve n=8 katılımcının 60 ve üzeri yaşta olmak üzere n=174 ebeveynin araştırmaya katıldığı görülmüştür.

Tablo 4.3. Araştırmaya katılan ebeveynlerin eğitim durumlarını gösteren tablo

Eğitim	n	%
Okuryazar	25	14.4
İlkokul	64	36.8
Ortaokul	38	21.8
Lise	38	21.8
Üniversite	9	5.2
Toplam	174	100

Araştırmaya katılan ebeveynlerin eğitim durumlarına ilişkin tabloyu incelediğimizde, ebeveynlerin n=25'inin okuryazar, n=64'ünün ilkökul mezunu, n=38'inin ortaokul mezunu, n=38'inin lise mezunu ve n=9'unun üniversite mezunu olmak üzere toplam 174 kişiden oluştuğu görülmüştür.

Tablo 4.4. Araştırmaya katılan ebeveynlerin çocuklarının cinsiyet dağılımını gösteren tablo

Öğrencilerin Cinsiyetleri	n	%
Erkek	97	55.7
Kız	77	44.3
Toplam	174	100

Araştırmaya katılan ebeveynlerin çocuklarının cinsiyetlerine ilişkin tabloyu incelediğimizde ebeveynlerin öğrencilerinin n=97'sinin erkek, n=77'sinin kız öğrenci olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.5. Araştırmaya katılan ebeveynlerin aylık hane gelir dağılımlarını gösteren tablo

Aylık Hane Geliri	n	%
2300 TL ve altı	47	27.0
2301-3200	59	33.9
3201-4099	44	25.3
4100 TL ve üzeri	24	13.8
Toplam	174	100

Araştırmaya katılan ebeveynlerin aylık hane gelirlerini gösteren tabloyu incelediğimiz zaman n=47 ebeveynin aylık hane gelirinin 2300 Türk lirası ve altı, n=59 ebeveynin aylık hane gelirinin 2301-3200 Türk lirası aralığında, n=44 ebeveynin aylık hane gelirinin 3201-4099 Türk lirası aralığında, n=24 ebeveynin ise aylık hane gelirinin 4100 Türk lirası ve üzerinde olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.6. Normallik testi sonuçları

Normallik Testi	Kolmogorow-Smirnov		
	İstatistik	n	p
Ebeveynlerin Cinsiyetleri	.341	174	<.001
Ebeveyn Yaşı	.218	174	<.001
Ebeveynlerin Eğitim Durumları	.235	174	<.001
Öğrencilerin Cinsiyetleri	.370	174	<.001
Aylık Hane Geliri	.211	174	<.001
Soru 1	.384	174	<.001
Soru 2	.254	174	<.001
Soru 3	.393	174	<.001
Soru 4	.231	174	<.001
Soru 5	.532	174	<.001
Soru 6	.255	174	<.001
Soru 7	.539	174	<.001
Soru 8	.536	174	<.001
Soru 9	.407	174	<.001
Soru 10	.348	174	<.001
Soru 11	.532	174	<.001
Soru 12	.538	174	<.001
Soru 13	.535	174	<.001
Soru 14	.511	174	<.001
Soru 15	.541	174	<.001
Soru 16	.415	174	<.001
Soru17	.524	174	<.001
Soru18	.369	174	<.001
Soru19	.515	174	<.001
Soru20	.524	174	<.001
Soru21	.406	174	<.001

Araştırmaya katılan ebeveynlerin verdikleri yanıtlardan elde edilen verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini tespit etmek için Kolmogorow-Smirnov testi uygulanmıştır. Test sonuçlarına göre $p < 0.05$ bulunmuştur. Bu sonuçlar, katılımcıların verdikleri yanıtlardan elde edilen verilerin normal dağılım göstermediğini göstermektedir.

Tablo 4.7. Araştırmada uygulanan ölçekte yer alan alt boyutların puan ortalamaları ve standart sapma oranlarını gösteren tablo

Alt Boyutlar	n	x	s.s.
Algısal Boyut	174	4.9598	.159
İşlevsel Boyut	174	4.0302	.915
Destek Boyut	174	4.0302	.551
Önem Boyutu	174	4.3839	.762

Araştırmada kullanılan ölçeği oluşturan 4 alt boyuta ait puan ortalamaları ve standart sapma oranları yukarıdaki tabloda gösterilmiştir. Algısal boyut puan ortalamaları 4.9598 olmakla beraber diğer alt boyutlardan daha fazladır. Önem boyutun puan ortalaması 4.3839, destek ve işlevsel alt boyutlarının puan ortalamalarının ise 4.0302 olduğu hesaplanmıştır

Tablo 4.8. Araştırmaya katılan ebeveynlerin cinsiyet değişkenlerine göre beden eğitimi ve spor derslerine karşı tutumlarının incelenmesi

Ölçek	n	S.O.	S.T.	U	Z	P
Kadın	87	92.57	805.50			
Erkek	87	82.43	717.00	343.500	-1.335	.182
Algısal boyut						
Erkek	87	88.08	766.00			
Kadın	87	86.92	756.00	373.000	-.312	.755
İşlevsel boyut						
Erkek	87	90.41	786.00			
Kadın	87	84.59	735.00	335,500	-.820	.412
Destek boyut						
Erkek	87	32.23	715.00			
Kadın	87	92.77	715.00	323.000	-.1408	.159
Önem boyut						
Erkek	87	88.84	772.00			
Kadın	87	86.16	749.00	366.500	-.420	.674

Araştırmaya katılan ebeveynlerin cinsiyet değişkenine göre tüm ölçek ve alt boyutlarda kadın ve erkek ebeveynler arasında anlamlı farklılıklar olup olmadığını tespit etmek amacıyla Mann-Whitney U testi yapılmıştır.

Yapılan analiz sonucunda tüm ölçekte $p>0.05$ olarak tespit edilmiştir. Bu sonuçlar doğrultusunda erkek ve kadın veliler arasında tüm ölçekte anlamlı farklılıklar tespit edilememiştir.

Yapılan analiz sonucunda algısal alt boyutta $p>0.05$ olarak tespit edilmiştir. Bu sonuçlar doğrultusunda erkek ve kadın ebeveynler arasında algısal boyutta anlamlı farklılıklar tespit edilememiştir.

Yapılan analiz sonucunda işlevsel alt boyutta $p>0.05$ olarak tespit edilmiştir. Bu sonuçlar doğrultusunda erkek ve kadın ebeveynler arasında işlevsel alt boyutta anlamlı farklılıklar tespit edilememiştir.

Yapılan analiz sonucunda destek alt boyutta $p>0.05$ olarak tespit edilmiştir. Bu sonuçlar doğrultusunda erkek ve kadın ebeveynler arasında destek alt boyutta anlamlı farklılıklar tespit edilememiştir.

Yapılan analiz sonucunda önem alt boyutta $p>0.05$ olarak tespit edilmiştir. Bu sonuçlar doğrultusunda erkek ve kadın ebeveynler arasında önem alt boyutta anlamlı farklılıklar tespit edilememiştir.

Tablo 4.9. Araştırmaya katılan ebeveynlerin yaş değişkenlerine göre beden eğitimi ve spor derslerine karşı tutumlarının incelenmesi

Ölçek	n	S.O.	X ²	p	Farklılık
28-35 (1)	29	115.14	32.784	.000	(1,3),(1,4) (1,5),(2,4)
36-43 (2)	60	97.46			
44-51 (3)	44	88.75			
52-59 (4)	33	48.43			
60 ve üzeri (5)	8	67.75			
Algısal Boyut					
28-35	29	89.10	6.281	.179	
36-43	60	92.07			
44-51	44	85.05			
52-59	33	84.85			
60 ve üzeri	8	71.88			
İşlevsel Boyut					
28-35 (1)	29	113.16	19.104	.001	(1,2),(1,3) (1,4),(2,4)
36-43 (2)	60	91.99			
44-51 (3)	44	84.58			
52-59 (4)	33	62.45			
60 ve üzeri (5)	8	80.19			
Destek Boyut					
28-35 (1)	29	112.74	35.67	.000	(1,4),(1,5) (2,4),(2,5), (3,4),
36-43 (2)	60	98.64			
44-51 (3)	44	91.39			
52-59 (4)	33	48.26			
60 ve üzeri (5)	8	52.94			
Önem Boyut					
28-35	29	95.17	9.443	.051	
36-43	60	91.89			
44-51	44	92.43			
52-59	33	72.58			
60 ve üzeri	8	61.19			

Araştırmaya katılan ebeveynlerin yaş değişkenine bağlı olarak yapılan Kruskal-Wallis testi sonuçlarına göre ebeveynlerin ölçek boyutta, işlevsel boyutta ve destek boyutta anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir ($p < 0.05$). Yapılan test sonucunda algısal ve önem boyutlarda ise anlamlı farklılıklar tespit edilememiştir ($p > 0.05$). Kruskal-wallis test sonuçlarına göre anlamlı farklılıklar bulunan boyutlarda hangi yaş değişkenleri arasında farklılıklar olduğunu tespit etmek amacıyla Mann-Whitney U testi uygulanmıştır.

Yapılan analiz sonucunda tüm ölçekte, 28-35 yaş aralığındaki ebeveynler (S.O.=115.14) ile 44-51 yaş aralığındaki ebeveynler (S.O.=88.75), 52-59 yaş

aralığındaki ebeveynler (S.O.=48.43) ve 60 ve üzeri yaştaki ebeveynler (S.O.=67.75) arasında anlamlı farklılıklar bulunmuş ve bu anlamlı farklılıkların 28-35 yaş aralığındaki ebeveynlerin lehine olduğu görülmüştür. 36-43 yaş aralığındaki ebeveynler (S.O.=97.46) ile 44-51 yaş aralığındaki ebeveynler (S.O.=88.75) arasındaki anlamlı farklılığın ise 36-43 yaş aralığındaki ebeveynlerin lehine sonuçlandığı görülmüştür.

Yapılan analiz sonucunda işlevsel alt boyutta, 28-35 yaş aralığındaki ebeveynler (S.O.=113.16) ile 36-43 yaş aralığındaki ebeveynler (S.O.=91.99), 44-51 yaş aralığındaki ebeveynler (S.O.=84.58) ve 52-59 yaş aralığındaki ebeveynler (S.O.=62.45) arasında bulunan anlamlı farklılığın, 28-35 yaş aralığındaki ebeveynlerin lehine sonuç verdiği görülmüştür. 36-43 yaş aralığındaki ebeveynler (S.O.=91.99) ile 52-59 yaş aralığındaki ebeveynler (S.O.=62.45) arasındaki anlamlı farklılığın ise 36-43 yaş aralığındaki ebeveynlerin lehine sonuçlandığı görülmüştür.

Yapılan analiz sonucunda destek alt boyutta, 28-35 yaş aralığındaki ebeveynler (S.O.=112.74) ile 52-59 yaş aralığındaki ebeveynler (S.O.=48.26) ve 60 ve üzeri yaştaki ebeveynler (S.O.=52.94) arasında anlamlı farklılıklar bulunmuş ve bu anlamlı farklılıkların 28-35 yaş aralığındaki ebeveynlerin lehine olduğu görülmüştür. 36-43 yaş aralığındaki ebeveynler (S.O.=98.64) ile 52-59 yaş aralığındaki ebeveynler (S.O.=48.26) ve 60 ve üzeri yaştaki ebeveynler (S.O.=52.94) arasında anlamlı farklılıklar bulunmuş ve bu anlamlı farklılıkların 36-43 yaş aralığındaki ebeveynlerin lehine olduğu görülmüştür. 44-51 yaş aralığındaki ebeveynler (S.O.=91.39) ile 52-59 yaş aralığındaki ebeveynler (S.O.=48.26) arasında bulunan anlamlı farklılığın ise 44-51 yaş aralığındaki ebeveynlerin lehine sonuçlandığı görülmüştür.

Tablo 4.10. Araştırmaya katılan ebeveynlerin eğitim durumları değişkenlerine göre beden eğitimi ve spor derslerine karşı tutumlarının incelenmesi

Ölçek	n	S.O.	X ²	p	Farklılık
Okuryazar (1)	25	53.84			
İlkokul (2)	64	79.44			(1,2), (1,3)
Ortaokul (3)	38	103.47	22.31	.000	(1,4), (1,5)
Lise (4)	38	100.47			(2,4), (3,5)
Üniversite (5)	9	116.11			
Algısal Boyut					
Okuryazar	25	77.34	6.800	.147	
İlkokul	64	86.93			
Ortaokul	38	92.84			
Lise	38	90.46			
Üniversitesi	9	84.72			
İşlevsel Boyut					
Okuryazar	25	67.80			
İlkokul	64	81.91			
Ortaokul	38	97.58	9.277	.055	
Lise	38	98.14			
Üniversite	9	94.44			
Destek Boyut					
Okuryazar (1)	25	49.28			(1,2), (1,3)
İlkokul (2)	64	78.27			(1,4), (1,5)
Ortaokul (3)	38	104.11	31.09	.000	(2,3), (2,4)
Lise (4)	38	101.78			(2,5), (3,5)
Üniversite (5)	9	128.94			
Önem Boyut					
Okuryazar (1)	25	64.28			
İlkokul (2)	64	86.59			(1,2), (1,3)
Ortaokul (3)	38	94.61	10.31	.036	(1,4), (1,5)
Lise (4)	38	94.96			
Üniversite (5)	9	96.94			

Araştırmaya katılan ebeveynlerin eğitim durumları değişkenine bağlı olarak yapılan Kruskal-Wallis testi sonuçlarına göre ebeveynlerin ölçek boyutta, destek boyutta ve önem boyutta anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir ($p < 0.05$). Yapılan test sonucunda algısal ve işlevsel boyutlarda ise anlamlı farklılıklar tespit edilememiştir ($p > 0.05$). Kruskal-wallis test sonuçlarına göre anlamlı farklılıklar bulunan boyutlarda hangi eğitim durumları değişkenleri arasında farklılıklar olduğunu tespit etmek amacıyla Mann-Whitney U testi uygulanmıştır.

Yapılan analiz sonucunda tüm ölçekte, okuryazar ebeveynlerin (S.O.=53.84) diğer eğitim durumuna sahip velilerden daha olumsuz sonuç tespit edilmiş olmakla

beraber anlamlı farklılıklar görülmüştür. İlkokul mezunu ebeveynler (S.O.=79.44) ile lise mezunu ebeveynler (S.O.=100.47) arasında tespit edilen anlamlı farklılığın ise lise mezunu ebeveynler lehine sonuçlandığı görülmüştür. Ortaokul mezunu ebeveynler (S.O.=103.47) ile lise mezunu ebeveynler (S.O.=100.47) arasında tespit edilen anlamlı farklılığın ise lise mezunu ebeveynlerin lehine sonuçlandığı görülmüştür.

Yapılan analiz sonucunda destek boyutta, okuryazar ebeveynlerin verilerinin (S.O.=49.28) diğer eğitim durumuna sahip ebeveynlerden daha olumsuz sonuçlandığı tespit edilmiş olmakla beraber anlamlı farklılıklar görülmüştür. İlkokul mezunu ebeveynlerin (S.O.=78.27) analiz edilen verilerinin ortaokul (S.O.=104.11), lise (S.O.=101.78) ve üniversite mezunu (S.O.=128.94) ebeveynlere göre anlamlı farklılığının olduğu ve bu anlamlı farklılığın ilkökul mezunu ebeveynlerin aleyhlerine sonuçlandığı görülmüştür. Ortaokul mezunu ebeveynler (S.O.=104.11) ile üniversite mezunu ebeveynler (S.O.=128.94) arasında bulunan anlamlı farklılığın ise üniversite mezunu ebeveynlerin lehine sonuçlandığı görülmüştür.

Yapılan analiz sonucunda önem boyutta, ilkökul mezunu ebeveynlerin (S.O.=64.28) analiz edilen verilerinin diğer eğitim durumuna sahip ebeveynlere göre anlamlı farklılığının olduğu ve bu anlamlı farklılığın ilkökul mezunu ebeveynlerin aleyhinde sonuç gösterdiği tespit edilmiştir.

Tablo 4.11. Araştırmaya katılan ebeveynlerin çocuklarının cinsiyetleri değişkenlerine göre beden eğitimi ve spor derslerine karşı tutumlarının incelenmesi

Ölçek	n	S.O.	S.T.	U	Z	p
Erkek	77	77.74	768.00	278.000	-2.885	.004
Kız	97	99.79	754.00			
Algısal Boyut						
Erkek	97	83,31	714.00	332.00	-2.530	.011
Kız	77	92,78	808.00			
İşlevsel Boyut						
Erkek	97	82.28	728.00	322.50	- 1.651	.099
Kız	77	94.07	724.00			
Destek Boyut						
Erkek	97	76.46	741.00	266,00	-3.309	.001
Kız	77	101.40	780.00			
Önem Boyut						
Erkek	97	83.02	805.00	329.50	-1.573	.116
Kız	77	93.15	717.00			

Araştırmaya katılan ebeveynlerin öğrencilerinin cinsiyet değişkenine göre tüm ölçek ve alt boyutlarda anlamlı farklılıklar olup olmadığını tespit etmek amacıyla Mann-Whitney U testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda tüm ölçek, algısal boyut ve destek boyutlarda anlamlı farklılıklar bulunmuştur ($p<0.05$). İşlevsel ve Önem alt boyutlarda ise öğrenci cinsiyetleri değişkenine göre anlamlı farklılıklar bulunamamıştır ($p>0.05$).

Yapılan analiz sonucunda tüm ölçekte bulunan anlamlı farklılığın kız öğrencisi olan ebeveynlerin (S.O.=99.79) lehine sonuçlandığı tespit edilmiştir.

Yapılan analiz sonucunda algısal boyutta bulunan anlamlı farklılığın kız öğrencisi olan ebeveynlerin (S.O.=92.78) lehine sonuçlandığı tespit edilmiştir.

Yapılan analiz sonucunda destek boyutta bulunan anlamlı farklılığın kız öğrencisi olan ebeveynlerin (S.O.=101.40) lehine sonuçlandığı tespit edilmiştir.

Tablo 4.12. Araştırmaya katılan ebeveynlerin aylık hane gelirleri değişkenlerine göre beden eğitimi ve spor derslerine karşı tutumlarının incelenmesi

Ölçek	n	S.O.	X ²	p	Farklılık
2300 TL ve altı (1)	47	65.93	20.470	0.000	(1,2),(1,3) (1,4),(3,4)
2301-3200 (2)	59	86.18			
3201-4099 (3)	44	93.83			
4100 TL ve üzeri (4)	24	121.40			
Algısal Boyut					
2300 TL ve altı (1)	47	79.93	8.620	0.035	(1,3), (2,3)
2301-3200 (2)	59	87.93			
3201-4099 (3)	44	95.00			
4100 TL ve üzeri (4)	24	87.52			
İşlevsel Boyut					
2300 TL ve altı (1)	47	81.73	9.628	0.022	(1,4), (2,4) (3,4)
2301-3200 (2)	59	82.20			
3201-4099 (3)	44	85.93			
4100 TL ve üzeri (4)	24	114.69			
Destek Boyut					
2300 TL ve altı (1)	47	55.38	33.623	0.000	(1,2),(1,3) (1,4),(2,3) (2,4)
2301-3200 (2)	59	88.62			
3201-4099 (3)	44	104.84			
4100 TL ve üzeri (4)	24	115.85			
Önem Boyut					
2300 TL ve altı (1)	47	67.45	15.795	0.001	(1,2), (1,3) (1,4),
2301-3200 (2)	59	93.32			
3201-4099 (3)	44	92.34			
4100 TL ve üzeri (4)	24	103.58			

Araştırmaya katılan ebeveynlerin aylık hane gelir durumları değişkenine bağlı olarak Kruskal-Wallis testi yapılmış ve tüm ölçek ile bütün alt boyutlarda anlamlı farklılıklar olduğu tespit edilmiştir ($p < 0.05$). Yapılan test sonuçlarında hangi gruplar arasında farklılık olduğunu anlamak için Mann Whitney U testi yapılmıştır.

Yapılan analiz sonucunda tüm ölçekte, 2300 TL ve altında aylık hane gelinine sahip ebeveynlerin (S.O.= 65.93) analiz edilen verilerinin diğer gelir grubundaki ebeveynlere göre anlamlı farklılığının olduğu ve bu anlamlı farklılığın 2300 TL ve altında aylık hane gelinine sahip ebeveynlerin aleyhinde sonuç gösterdiği tespit edilmiştir. Yine tüm ölçekteki analiz sonucunda, 4100 TL ve üzeri aylık hane gelinine sahip ebeveynler (S.O.= 121.40) ile 3201-4099 TL aralığında aylık hane gelinine sahip ebeveynler (S.O.= 93.83) arasında bulunan anlamlı farklılığın 4100 TL ve üzeri aylık hane gelinine sahip ebeveynlerin lehine sonuçlandığı görülmüştür.

Yapılan analiz sonucunda algısal boyutta, 3201-4099 TL aralığında aylık hane gelirine sahip ebeveynlerin (S.O.= 95.00) analiz edilen verilerinin 2300 TL ve altında aylık hane gelirine sahip ebeveynler (S.O.=79.93) ile 2301-3200 TL aralığında aylık hane gelirine sahip ebeveynlere (S.O.=87.93) göre anlamlı farklılığının olduğu ve bu anlamlı farklılığın 3201-4099 TL aralığında aylık hane gelirine sahip ebeveynlerin lehine sonuçlandığı görülmüştür.

Yapılan analiz sonucunda işlevsel boyutta, 4100 TL ve üzeri aylık hane gelirine sahip ebeveynlerin analiz edilen verilerinin (S.O.=114.69) 2300 TL ve altında aylık hane gelirine sahip ebeveynler (S.O.=81.73), 2301-3200 TL aralığında aylık hane gelirine sahip ebeveynler (S.O.=82.20) ve 3201-4099 TL aralığında aylık hane gelirine sahip ebeveynlere (S.O.=85.93) göre anlamlı farklılığının olduğu ve bu anlamlı farklılığın 4100 TL ve üzeri aylık hane gelirine sahip ebeveynlerin lehine sonuçlandığı görülmüştür.

Yapılan analiz sonucunda destek boyutta, 2300 TL ve altında aylık hane gelirine sahip ebeveynlerin verilerinin (S.O.=55.38) diğer gelir durumlu ebeveynlerden daha olumsuz sonuçlandığı tespit edilmiş olmakla beraber anlamlı farklılıklar görülmüştür. Yapılan analizin bir başka sonucunda 2301-3200 TL arasında aylık hane gelirine sahip ebeveynlerin verileri (S.O.=88.62) ile 3201-4099 TL arasında aylık hane gelirine sahip ebeveynler (S.O.=104.84) ve 4100 TL ve üzeri aylık hane gelirine sahip ebeveynlerin verileri (S.O.=115.85) ile anlamlı farklılıklar bulunmuş ve bu anlamlı farklılığın 2301-3200 TL arasında aylık hane gelirine sahip ebeveynlerin aleyhine sonuçlandığı görülmüştür.

Yapılan analiz sonucunda önem boyutta, 2300 TL ve altında aylık hane gelirine sahip ebeveynlerin (S.O.= 67.45) analiz edilen verilerinin diğer gelir grubundaki ebeveynlere göre anlamlı farklılığının olduğu ve bu anlamlı farklılığın 2300 TL ve altında aylık hane gelirine sahip ebeveynlerin aleyhinde sonuç gösterdiği tespit edilmiştir.

5. TARTIŞMA

Yaptığımız çalışmaya katılan ebeveynlerin tablo 4.8'deki analizin sonucunda, ebeveynlerin cinsiyetleri ile beden eğitimi ve spor derslerine yönelik tutumları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür ($p>0.05$).

Literatüre bakıldığında, Öncü ve Güven de yaptıkları çalışmada ebeveynlerin cinsiyetleri ile çocuklarının beden eğitimi ve spor derslerine katılımlarına yönelik tutumları arasında farklılık bulunamadığını ifade etmişlerdir. Bu açıdan bakıldığında Öncü ve Güven ile bizim yaptığımız çalışmanın sonuçları benzerlik göstermektedir (56). Sadık ve arkadaşları da yaptıkları çalışma da araştırmalarına katılan katılımcıların cinsiyetleri ile tutumları arasında farklılık bulunamadığını belirtmişlerdir (57). Akdoğan, Şentürk ve Arı da ayrı ayrı yaptıkları çalışmalarda ebeveynlerin cinsiyetleri ile çocuklarının beden eğitimi ve spor derslerine katılımlarına yönelik tutumları arasında farklılık bulamadıklarını ifade etmişlerdir. Bu çalışmaların sonuçları ile yaptığımız çalışmanın sonuçları da bu açıdan benzerlik taşımaktadır (58, 59, 60).

Yaldız, Özbek yapmış oldukları çalışmada öğrenci velilerinin cinsiyetleri ile beden eğitimi spor dersine yönelik tutumları arasında anlamlı bir farklılık bulunamadığını belirtmişlerdir. Bu çalışmada da bizim çalışmamızın sonuçlarına benzer olarak ebeveynlerin beden eğitimi ve spor derslerine karşı olumlu bir tutum sergiledikleri görülmüştür. Her iki çalışma, ebeveynlerin olumlu tutum sergilemeleri açısından benzerlik göstermektedir (61).

Yaptığımız çalışmaya katılan ebeveynlerin tablo 4.9'deki analizin sonucunda, ebeveynlerin yaşları ile beden eğitimi ve spor derslerine yönelik ölçek tutumları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p<0.05$). Bulunan bu anlamlı farklılık neticesinde daha genç yaştaki ebeveynlerin tutumlarının yaşı fazla olan ebeveynlerin tutumlarına kıyasla daha olumlu olduğu tespit edilmiştir. Yalnız bu durumun tek istisnası ise 60 ve üzeri yaş grubundaki ebeveynlerin tutumlarının 52-59 yaş aralığındaki velilerin tutumlarına nazaran daha olumlu bir sonuç vermiş olmasıdır. Buna neden olarak ise araştırmamıza katılan 60 üzeri yaşında olan ebeveynlerin sayısının sadece sekiz kişi olması gösterilebilir.

Akdoğan, yaptığı çalışmada ebeveynlerin beden eğitimi dersine yönelik tutumları ile yaş değişkenleri arasında anlamlı bir farklılık bulunamadığını belirtmiştir. Yapılan bu çalışmada ebeveynlerin yaşları ile alt boyutlar arasında da anlamlı bir farklılık bulunamadığı ifade edilmiştir. Bizim çalışmamızda ise tablo 4.9'da ebeveynlerin yaş değişkenleri ile işlevsel ve destek alt boyutlarda anlamlı farklılıklar tespit edilmiş, algısal ve önem boyutlarda ise anlamlı farklılıklar tespit edilememiştir. Bütün bu analizler sonucunda, Akdoğan'ın araştırmasının sonuçları ile yaptığımız çalışmanın sonuçlarının farklılık gösterdiği görülmüştür (58).

Yaptığımız çalışmaya katılan ebeveynlerin tablo 4.10'daki analizin sonucunda, ebeveynlerin eğitim durumları ile beden eğitimi ve spor derslerine yönelik ölçek tutumları arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür ($p<0.05$). Yapılan analiz sonucunda, üniversite mezunu ebeveynlerin beden eğitimi ve spor derslerine yönelik tutumlarının diğer eğitim durumlarındaki ebeveynlere göre daha olumlu olduğu görülmüştür.

Sadık ve arkadaşları yapmış oldukları çalışmada, ebeveynlerin eğitim durumları ile zihinsel engelli bireylerin sportif etkinliklerine yönelik tutumları arasında anlamlı farklılık tespit edildiğini belirtmişlerdir. Yine bizim çalışmamızda olduğu gibi Sadık ve arkadaşları da yapmış oldukları çalışmada üniversite mezunu ebeveynlerin tutum ölçeğine verdikleri yanıtların daha olumlu olduğunu belirtmişlerdir. Bunun nedeni olarak da üniversite mezunlarının ölçeğe daha hassas yaklaşmış olabileceklerini göstermişlerdir. Bizim yaptığımız çalışma ile bu çalışmanın sonuçları incelendiğinde, iki çalışmanın sonuçlarının birbirlerine benzerlik gösterdiği görülmüştür (57).

Gencer ve Temur da yaptıkları çalışmada, ebeveynlerin çocuklarının sosyalleşme açısından en uygun ortamın beden eğitimi dersi olup olmadığına verdikleri yanıtların eğitim durumlarına göre anlamlı bir farklılık bulunduğunu ifade etmişlerdir. Yine yaptıkları çalışmada eğitim durumları ile diğer ölçek soruları arasında da anlamlı farklılık olduğunu belirtmişlerdir. Bu açıdan Gencer ve Temur'un yapmış oldukları çalışmanın sonucu ile bizim çalışmamızın sonuçları benzerlik göstermektedir (62).

Topal, yaptığı çalışmada ebeveynlerin eğitim durumlarına göre beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarında, algısal, destek ve önem alt boyutlarında farklılık olduğunu ifade etmiştir. Bizim yaptığımız çalışmada ise yine 4.10'daki tabloda belirtildiği üzere destek ve önem alt boyutlarında anlamlı farklılıklar tespit edilirken

algısal ve işlevsel alt boyutlarda ise anlamlı farklılıklar tespit edilememiştir. Bu açıdan bakıldığında, iki çalışma arasındaki benzerliği, algısal alt boyutunda elde edilen sonuçların bozduğu görülmektedir. Bu farklılığın ise ebeveynlerin beden eğitimi ve spor derslerine yönelik algılarının, çocuklarının zihinsel engelli olup olmama durumuna göre değişkenlik gösterebildiği yorumu yapılabilir (63).

Yaptığımız çalışmaya katılan ebeveynlerin tablo 4.11'deki analizin sonucunda, ebeveynlerin çocuklarının cinsiyetleri ile beden eğitimi ve spor derslerine yönelik ölçek tutumları arasında kız öğrencisi olan ebeveynlerin lehine anlamlı bir farklılık bulunduğu görülmüştür ($p<0.05$). Atan ve arkadaşları da yaptıkları çalışmada, beden eğitimi ve spor dersindeki aktiviteler ile ebeveynlerin cinsiyetleri arasında annelerin şefkat duygularından dolayı anlamlı bir farklılık tespit edildiğini belirtmişlerdir (64).

Literatürü incelediğimizde, Konar ve Şanal'ın yaptıkları çalışmanın sonucunda engellilerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının cinsiyetlerine göre farklılık göstermediğini belirtmişlerdir. Yapılan bu çalışma ile kendi çalışmamızı kıyasladığımızda, engelli çocukların cinsiyetleri ile beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumları arasında farklılık bulunmuş, bizim yaptığımız çalışmada da çocuklarının cinsiyetine göre ebeveynlerin beden eğitimi ve spot dersine yönelik ölçek tutumları arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Bu açıdan bakıldığında literatürdeki bu çalışmanın sonuçları ile yaptığımız çalışmanın sonuçlarının benzerlik gösterdiği görülmüştür (65).

Yaptığımız çalışmaya katılan ebeveynlerin tablo 4.12'deki analizin sonucunda, ebeveynlerin aylık hane gelirleri ile beden eğitimi ve spor derslerine yönelik ölçek tutumları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p<0.05$). Yaptığımız çalışmanın sonucuna göre, gelir durumu yükseldikçe ebeveynlerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının da olumlu yönde etkilendiği sonucu görülmüştür. Bunun sebebinin, gelir durumu artan ebeveynlerin maddi durumlarından kaynaklı imkanlarından dolayı beden eğitimi ve spor ile daha çok karşılaşmış olabilecekleri düşünülmektedir.

Literatürü incelediğimizde, Sadık ve arkadaşlarının yapmış oldukları çalışmanın sonucunda ebeveynlerin aylık gelirleri ile çocuklarının sportif etkinliklere katılımlarına yönelik tutumları arasında anlamlı bir farklılık bulunamadığı görülmüştür. Bu sonuçlar ışığında literatürdeki bu çalışma ile bizim yaptığımız çalışmanın sonuçlarının farklılık gösterdiği görülmektedir (57).

6. SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu çalışma, zihinsel engelli birey ebeveynlerinin beden eğitimi ve spor derslerine yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla yapılmıştır. Elde edilen bulgular neticesinde ulaşılan sonuçlar bu bölümde belirtilmiştir.

Araştırma sonucunda, ebeveynlerin cinsiyet değişkenlerine göre beden eğitimi ve spor derslerine yönelik tutumlarında anlamlı bir farklılık bulunamadığı görülmüştür. Yine ebeveynlerin cinsiyet değişkenlerine göre beden eğitimi ve spor derslerine yönelik tutumlarında, algısal, işlevsel, destek ve önem alt boyutlarında da anlamlı farklılık bulunamadığı görülmüştür.

Araştırma sonucunda, ebeveynlerin yaş değişkenlerine göre beden eğitimi ve spor derslerine karşı tutumlarında anlamlı farklılık olduğu ve 28-35 yaş aralığındaki ebeveynlerinin tutum puanlarının daha yüksek olduğu görülmüştür.

Ebeveynlerin yaş değişkenleri ile alt ölçekteki verileri analiz edildiğinde, işlevsel ve destek boyutta 28-35 yaş aralığındaki ebeveynlerin lehine anlamlı farklılıklar bulunduğu görülürken, algısal ve önem alt boyutlarda anlamlı farklılığın olmadığı görülmüştür.

Araştırma sonucunda, ebeveynlerin eğitim durumları değişkenlerine göre beden eğitimi ve spor derslerine karşı tutumlarında anlamlı farklılık olduğu ve bu anlamlı farklılığın üniversite ve lise mezunu ebeveynlerin lehlerine sonuçlandığı görülmüştür.

Ebeveynlerin eğitim durumları ile alt boyutlardaki verileri analiz edildiğinde, algısal ve işlevsel boyutlarda anlamlı farklılığın olmadığı görülmüştür. Ebeveynlerin eğitim durumları ile destek alt boyuttaki verileri incelendiğinde bulunan anlamlı farklılığın üniversite mezunu ebeveynlerin lehine olduğu görülmüştür. Ebeveynlerin yine eğitim durumları değişkenleri ile önem alt boyuttaki analizlerinin sonucunda okuryazar ebeveynlerin aleyhinde anlamlı farklılıklar bulunduğu görülmüştür.

Araştırma sonucunda, ebeveynlerin çocuklarının cinsiyetleri değişkenlerine göre beden eğitimi ve spor derslerine karşı tutumlarında anlamlı farklılık olduğu ve bu anlamlı farklılığın kız çocuğu olan ebeveynlerin lehlerine sonuçlandığı görülmüştür.

Ebeveynlerin çocuklarının cinsiyetleri değişkenine göre algısal ve destek boyutta anlamlı farklılıklar bulunamadığı görülmüştür. İşlevsel ve önem alt boyutlarda ise bulunan anlamlı farklılıkların kız çocuğu olan ebeveynlerin lehine sonuçlandığı görülmüştür.

Araştırma sonucunda, ebeveynlerin gelir durumları değişkenlerine göre beden eğitimi ve spor derslerine karşı tutumlarında anlamlı farklılıklar bulunduğu görülmüştür.

Ebeveynlerin gelir durumları ile alt boyutlardaki verilerinin analizleri sonucunda, algısal, işlevsel, destek ve önem boyutlarda da anlamlı farklılıklar bulunduğu görülmüştür.

Öneriler

- Zihinsel engelli birey ebeveynlerine, beden eğitimi ve spor derslerinin önemi hakkında seminerler verilebilir.
- Beden eğitimi ve spor derslerinin veriminin ve dolayısıyla ebeveynlerin tutumlarının da artırılması için ders ortamında yeterli imkan ve koşullar sağlanmalıdır.
- Ebeveynlere yönelik beden eğitimi ve sportif aktiviteler düzenlenerek beden eğitimi ve spor derslerine karşı tutumlarının geliştirilmesi sağlanmalıdır.
- Bu araştırmadan sonra, farklı illerde de zihinsel engelli birey ebeveynlerinin beden eğitimi ve spor derslerine yönelik tutumlarına yönelik çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

1. İlhan EL, Esentürk OK. Zihinsel engelli bireylerde sporun etkilerine yönelik farkındalık ölçeği (ZEBSEYFÖ) geliştirme çalışması. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi* 2014, 9: 18-20
2. Koparan Ş. Özel ihtiyaçları olan çocuklarda spor. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 2003,17: 159
3. Güven Ö, Öncü E. Beden eğitimi ve spora katılımında aile faktörü. *Aile ve Toplum Eğitim-Kültür ve Araştırma Dergisi* 2006,3: 82
4. MEB. Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Zihinsel Yetersizlikler. Ankara 2016
5. Center for Disease Control and Prevention <https://www.cdc.gov/ncbddd/autism/signs.html>. Son erişim tarihi: 28 Aralık 2020
6. Amerikan Psikiyatri Birliği. *DSM 4*. Çeviri: Köroğlu E. *DSM 4*, 2. Baskı. Ankara, Hekimler Yayın Birliği, 2005: 2-293.
7. Başgöze F. Zihinsel Yetersizliği Olan Çocuğa Sahip Ebeveynlerin Problem Çözme Becerileri ile Yaşam Doyumlarının İncelenmesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, Erzincan: Binali Yıldırım Üniversitesi, 2019.
8. İlhan L. Eğitilebilir zihinsel engelli çocuklarda beden eğitimi ve sporun sosyalleşme düzeylerine etkisi. *Kastamonu Eğitim Dergisi* 2008, 16: 315-24
9. Kütükçü Ş, Erdoğan C. *Özel Eğitimde Etkinlik Örnekleri*, 1. Baskı. İstanbul, Morpa Yayınları, 2011: 56-9.
10. MEB. Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Zihinsel Engelliler. Ankara, 2007.
11. MEB. Özel Eğitim Meslek Okulu Beden Eğitimi ve Spor Dersi Öğretim Programı. Ankara, 2020.
12. Mor A. Engelli Bireylerde Egzersizin Uyku Düzeni ve Aile İçi Sosyal İlişkilere Etkisi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya: Sakarya Üniversitesi, 2009.

13. Yetim A. Engelliler Sporuna Sosyolojik Yaklaşım. 2. Uluslararası Engellilerde Beden Eğitimi ve Spor Kongresi 2014
14. Sonuç A. Zihinsel Engellilerde Sporun Öfke Düzeyine Etkisi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, Karaman: Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, 2012.
15. Kınalı G. Zihinsel Engellilerde Beden-Resim-Müzik Eğitimi. İçinde: Kulaksızoğlu A (editör). *Farklı Gelişen Çocuklar* 2. Baskı. Ankara, Nobel Akademik Yayıncılık, 2016; 199-209.
16. American Psychological Association <https://www.apa.org/search?query=autism>
Son erişim tarihi: 29 Aralık 2020
17. Brookman F, Drahota A, Stadnick N. Training community mental health therapists to deliver a package of evidence-based practice strategies for school-age children with autism spectrum disorders: A pilot study. *J Autism Dev Disord* 2012, 42: 1651-61
18. Chris PJ, Myers SM. Identification and evaluation of children with autism spectrum disorders. *Pediatrics* 2007, 120:1183-204
19. Nalbant S, Izgar N. Özel eğitim ve rehabilitasyon merkezi kurumlarının beden eğitimi öğretmeni istihdamına bakış açısı. *Ulusal Spor Bilimleri Dergisi* 2018, 2(1): 69-83.
20. Mukaddes NM. *Otizm Spektrum Bozuklukları: Tanı ve Takip*, 2. Baskı. İstanbul, Nobel Tıp Kitabevi, 2017: 29-122.
21. Muratlı S. *Çocuk ve Spor*, 3. Baskı. Ankara, Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Tic. Ltd. Şti, 2013: 7-44.
22. Alp H. İşbirlikçi öğrenme yöntemi ve oyun etkinliklerinin okul öncesi dönemdeki çocukların sosyal kaygı düzeylerine etkisi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi* 2016, 5:310-9.
23. Derer, A. Otizmlili Çocuklarda Fiziksel Aktivite, Motor Yeterlik ve Sosyal Beceri Düzeyinin İncelenmesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sporda Psiko-Sosyal Alanlar Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, Denizli: Pamukkale Üniversitesi, 2018.

24. Savucu Y, Biçer SY. Zihinsel engellilerde fiziksel aktivitelerin önemi. *Türkiye Klinikleri J Sports Sci* 2008, 1: 117-22.
25. Prupas, A. Reid G. Effects of exercise frequency on stereotypic behaviors of children with developmental disabilities. *Educ Train Dev Disabil* 2001, 36:196-206.
26. Yanardağ M, Ergun N, Yılmaz İ, Konukman F. Effects of most to least prompting procedure on ball playing. *Res Q Exerc Sport* 2008, 79: 87-9.
27. Center for Disease Control and Prevention <https://www.cdc.gov/ncbddd/birthdefects/downsyndrome.html> Son erişim tarihi: 29 Aralık 2020
28. Ulrich BD, Ulrich DA, Kinzler RM, Yun J. Treadmill training of infants with down syndrome: evidence-based developmental outcomes. *Pediatrics* 2001, 108/5: 1-7.
29. Cynthia LL, Maria A. Effects of Aerobic Conditioning and strength training on a child with down syndrome: a case study. *Pediatr Phys Ther* 2005, 5: 30-5.
30. İlkım M, Kalaycı MC, Gündoğdu C, Güleroğlu F. Down sendromlu çocuklarda sportif etkinliklere katılma durumuna göre sosyal uyum ve beceri düzeyinin incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi* 2018, 7: 163-70.
31. Center for Disease Control and Prevention <https://www.cdc.gov/ncbddd/cp/facts.html> Son erişim tarihi: 1 Ocak 2021
32. Berker N, Yalçın S. *Serebral Palsi ile Yaşamak* 1. Baskı. İstanbul. 2001: 1-4.
33. Minear WL. Special article: a classification of cerebral palsy. *Pediatrics* 1956, 18: 841-9.
34. Vargün R, Ulu HÖ, Duman R, Yağmurlu A. erebral palsili çocuklarda beslenme problemleri ve tedavisi. *Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası* 2004, 57: 257-65.
35. Damiano DL. Activity, activity, activity: rethinking our physical therapy approach to cerebral palsy. *Physical Therapy* 2006, 86: 1531-9.
36. Hutzler Y, Chacham A, Uri-Bergman MSW, Szeinberg MD. Effects of a movement and swimming program on vital capacity and water srientation skills of children with cerebral palsy. *Dev Med Child Neurol* 1998, 40: 176–81.

37. Mcburney H, Taylor NF, Dodd KJ. A Qualitative analysis of the benefits of strength training for young people with cerebral palsy. *Dev Med Child Neurol* 2003, 45: 658-63.
38. Verschuren O, Darrah J, Novak I, Katelaar M, Wiart L. Health-enhancing physical activity in children with cerebral palsy: more of the same is not enough. *Physical Therapy* 2014, 94: 297-303
39. Ryan MJ, Hensey O, Mcloughlin B, Lyons A, Gormley J. Associations of sedentary behaviour, physical activity, blood pressure and anthropometric measures with cardiorespiratory fitness in children with cerebral palsy. *Plos one* 2015, 10(4): 1-13.
40. Priego-Quesada JL, Lucas-Cuevas AG, Llana-Belloch S, Perez-Soriano P. Effects of exercise in people with cerebral palsy. A review. *J Phys Educ* 2014, 14: 36-41.
41. MEB. Beden Eğitimi ve Spor Dersi Öğretim Programı. Ankara, 2018.
42. MEB. Spor ve Fiziki Etkinlikler Dersi Öğretim Programı. Ankara, 2018.
43. MEB. Oyun, Spor ve Fiziki Etkinlikler Dersi Öğretim Programı. Ankara, 2018
44. Avşaroğlu S, Okutan H. Zihin Engelli çocuğu olan ailelerin yaşam doyumları, iyimserlik ve psikolojik belirti düzeylerinin incelenmesi. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi* 2018, 7: 60-76.
45. Ersoy Ö, Çürük N. Özel gereksinimli çocuğa sahip annelerde sosyal desteğin önemi. *Aile ve Toplum Eğitim, Kültür ve Araştırma Dergisi* 2009, 5: 104-10.
46. İpek, C, Bayraktar, Ş. Aday öğretmenlerin fen bilimleri ve sosyal bilimlere bakışları. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 2004, 1: 35-50.
47. Çalışkan H. İlköğretim 7. Sınıf Sosyal bilgiler dersinde araştırmaya dayalı öğrenme yaklaşımının derse yönelik tutuma, akademik başarıya ve kalıcılık düzeyine etkisi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Anabilim Dalı. Ankara: Gazi Üniversitesi, 2008.
48. Tavşancıl E. *Tutumların Ölçülmesi ve Spss ile Veri Analizi* 5. Baskı. Ankara, Nobel Akademik Yayıncılık, 2014: 3-86.
49. Baumrind D. Effects of authoritative parental control on child behavior. *Child Dev* 1996, 37(4): 887-907.
50. Semerci B. *Ergen Ruh Sağlığı* 1. Baskı. İstanbul, Alfa Yayınları, 2007: 8-64.

51. Ekşi A. *Çocuk, Genç, Ana babalar* 1. Baskı. Ankara, Bilgi Yayınevi, 1990: 6-88.
52. Huddleston S, Mertersdorf J, Araki K. Physical activity behavior and attitudes towards involvement among physical education, health, and leisure services pre-professionals. *Coll Stud J* 2002, 36(4): 554-6.
53. Kiremitçi O. Farklı sportif etkinliklerin ilköğretim 2. kademe öğrencilerinin beden eğitimi dersine yönelik tutum, sosyal beceri ve öz yeterlik düzeylerine etkileri. *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi* 2012, 14(2): 196-201.
54. Özyalvaç NT. Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutumları ile Akademik Başarı Motivasyonlarının İncelenmesi (Konya Anadolu Lisesi Örneği). Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, Konya Selçuk Üniversitesi, 2010.
55. Öncü E, Güven Ö. Beden eğitimi dersine yönelik ana-baba tutum ölçeğinin geliştirilmesi. *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi* 2011, 5: 184-94.
56. Öncü E, Güven Ö. Ana-babaların çocuklarının beden eğitimi dersine katılımına yönelik tutumları. *Spor ve Performans Araştırma Dergisi* 2011, 2: 28-36.
57. Tezcan NT, Kardeş SB, Sadık R. Zihinsel engelli çocuğu olan bireylerin çocuklarının sportif etkinliklerine yönelik tutumlarının incelenmesi. *Ulusal Spor Bilimleri Dergisi* 2017, 1(2): 34-42.
58. Akdoğan B. Lise Öğrencilerinin ve Ebeveynlerinin Beden Eğitimi Dersine İlişkin Tutumları. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Antrenörlük Eğitimi Anabilim Dalı. Yüksek Lisans tezi, İstanbul: Gelişim Üniversitesi, 2017.
59. Şentürk K. Ortaokulda Öğrenim Gören Öğrencilerin ve Ebeveynlerinin Beden Eğitimi ve Spor Dersine Yönelik Tutumlarının İncelenmesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Antrenörlük Eğitimi Anabilim Dalı. Yüksek Lisans tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi, 2019.
60. Arı M. Doğu Anadolu ve Güneydoğu Bölgesinde Beden Eğitimi ve Spor Dersine Yönelik Anne-Baba ve Öğrenci Tutumlarının İncelenmesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Spor Bilimleri Anabilim Dalı. Yüksek Lisans tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi, 2019.

61. Yıldız AS, Özbek O. İlköğretim okullarında beden eğitimi dersine yönelik öğrenci ve ana-baba tutumları. *Kastamonu Üniversitesi Kastamonu Eğitim Dergisi* 2018, 26: 75-9.
62. Temur HB, Gencer YG. Anne-babaların beden eğitimi dersine karşı yaklaşımlarının farklı değişkenlere göre incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi* 2016, 3(1): 23-32.
63. Topal Ç. Ortaokul ve Lisede Öğrenim Gören Öğrencilerin Ebeveynlerinin Beden Eğitimi ve Spor Dersine Yönelik Tutumlarının Fiziksel Aktivite Düzeylerine Göre İncelenmesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Spor Eğitimi Anabilim Dalı. Yüksek Lisans tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi, 2019.
64. Atan T, Eliöz M, Polatcan İ. Farklı bölgelerde yaşayan velilerin çocuklarının beden eğitimi dersine katılımından beklentileri. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 2014, 16: 57-71.
65. Konar N, Şanal A. International 2nd Academic Sports Research Congress. Engelli Öğrencilerin Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutumlarının İncelenmesi. 637-642.

EK-3. Anket Formu

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR DERSLERİNE KARŞI

EBEVEYNLERİN TUTUMLARI

Sayın Ebeveyn;

Dolduracağınız bu formda ebeveynlerin beden eğitim ve spor derslerine karşı tutumlarının belirlenmesi amacıyla uygulanacak olan anket yer almaktadır. Verdiğiniz bilgiler sadece bu araştırma amacıyla kullanılacaktır. Lütfen size en uygun seçeneği (X) işareti ile doldurunuz.

Kişisel Bilgiler

1. Cinsiyetiniz:

() Kadın () Erkek

2. Yaşınız:

() 28-35 () 36-43 () 44-51 () 52-59 () 60 ve üzeri

3. Eğitim durumunuz:

() Okuryazar () İlkokul Mezunu () Ortaokul Mezunu () Lise Mezunu
() Üniversite Mezunu

4. Çocuğunuzun cinsiyeti

() Erkek () Kız

5. Aylık Hane Geliriniz?

() 2.300 TL ve altı () 2.301-3.200 TL () 3.201-4099 TL () 4100 TL ve üzeri

Anket Soruları

		Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
1	Çocuğumun diğer çocuklarla kaynaşması için en uygun ortam, beden eğitimi dersidir.					
2	Çocuğumu, beden eğitimi dersinin önemi konusunda bilgilendiririm.					
3	Çocuğumun güven duygusu, beden eğitimi derslerinde daha çok gelişir.					
4	Çocuğumu, beden eğitimi dersi aktivitelerine katılması yönünde cesaretlendiririm.					
5	Beden eğitimi derslerinin çocuğuma hiçbir yararı yoktur.					
6	Çocuğumla beden eğitimi dersi üzerine konuşurum.					
7	Beden eğitimi dersi, çocukları yormaktan başka bir işe yaramaz.					
8	Çocuğumun beden eğitimi dersi aktivitelerine katılmasından mutluluk duyuyorum.					
9	Beden eğitimi dersi, çocuğumu okula daha çok bağlar.					
10	Beden eğitimi dersleri, çocuğumun kendisini ifade edebileceği en uygun derstir.					
11	Beden eğitimi dersleri bana çok anlamsız geliyor.					
12	Bence, beden eğitimi dersi olmasa da olur.					
13	Beden eğitimi dersleri çocuğuma ne kazandıracak ki?					
14	Beden eğitimi dersini asla küçümsemem.					
15	Beden eğitimi derslerinin, boşa geçirilmiş zaman olduğunu düşünüyorum.					
16	Beden eğitimi dersi, en az diğer dersler kadar önemlidir.					
17	Elimde olsa çocuğumun beden eğitimi derslerine girmesini engellerim.					
18	Çocuğumun okulda, kendini özgür hissedeceği en uygun ortam beden eğitimi dersleridir.					
19	Çocuğumun beden eğitimi dersi ile ilgili ihtiyaçları, benim için önemlidir.					
20	Beden eğitimi dersleri saçmalaktan başka bir şey değil.					
21	Beden eğitimi dersini diğer derslerden ayrı tutmam.					